

Sandor Bodnar

73/3

KISGRAFIKA

KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE

		NF	NL				NJ
129	130	131	132	133	134	135	136
			NG	NZS	OI		
137	138	139	140	141	142	143	144
145	146	147	148	149	150	151	152
			RK			Aiglon	S S-K
153	154	155	156	157	158	159	160
				SK			
161	162	163	164	165	166	167	168
					S.S.K.	SzL	TD
169	170	171	172	173	174	175	176
				T	TD		
177	178	179	180	181	182	183	184

129-130. Nagy Á. D. - 131. Nagy Ferenc - 132. Nagy Lajos - 133. Nagy Sándor
 134. Nagy Zoltán - 135. Tolcsvai Nagy Géza - 136.-137. Nechánzsky
 József - 138.-139. Németh Nándor - 140. Nikelszky Géza - 141. Nagyné
 Földváry Zsuzsanna - 142. Olajos István - 143. Oláh István 144. Ósz Dénes
 145. Batay Mihály - 146. Perey Zoltán 147. Petry Béla - 148.-149. Póhár-
 nok Zoltán - 150. Póka György - 151. Pomogáts Béla - 152.-153. Radványi
 Román Károly - 154. Rákóczy Ferenc - 155. Raszler Károly 156. Révész Kornél
 - 157. Rozanits Tibor - 158. Ruttkay György - 159. Sassy Attila - 160.
 Selmeczi Skonda Károly - 161. Semsey Andor - 162. Sinkó Károly - 163.
 Soós Zsigmond - 164. Spányi Ilona - 165.-167. Sterbenz Károly - 168.-169
 Stettner Béla - 170.-172. Gy. Szabó Béla - 173. M. Szabó István - 174. Gá-
 borjáni Szabó Kálmán - 175. Szabó László - 176. Takács Dezső - 177. Telcs
 Ede - 178.-179. Tempinszky István - 180. Tichy Gyula - 181. Tichy Kálmán
 182.-183. Tipary Dezső - 184. Toroczky Oszvald

ERETNEK NÉZETEK A KLISÉ EX LIBRISRŐL

Az ex libris sokszorosító grafikai eljárással készül. A grafikai technikák megjelenési sorrendjében a fametszet, a rézmetszet, a rézkarc, a litográfia, az acélmetszet és a linoleummetszet után a klisé következett; utána csak a szitanyomat, a műanyagmetszet és a szerigrafia jöttek. Az ugynevezett "nemes grafikai" eljárással készült lapok értékét nagyban emeli az a tény, hogy az alkotó művész nemcsak a rajzot, a kompozíciót hozza létre, de a sokszorosító eljárás alapját képező faducot, réz-, acél- és linoleumot is készíti, vagy maratja ki, a litográfia rajzát maga viszi át a kőre és így egyben a készítő is. A rajz mellett a mivesz technikai megoldás is a művész kezébe kerül. E sokszorosító eljárással készült lapok közül technikai szempontból azok az értékesebbek - azonos rajzi felkészültség esetén - amelyek a legmagasabb mesterségbeli tudást, több időt és elmélyültebb technikai felkészültséget követelnek: a rézmetszet, a rézkarc, az acélmetszet megelőzi a fametszetet, ez utóbbi kettő pedig a litográfiát. E technikai értékelési sorban szerepet játszik az is, hogy rézmetszetből, rézkarcból csak viszonylag kevés, jó nyomat készíthető, míg a fametszet és linoleummetszet nyomásképessége sokszorososa. Velük szemben a klisé gyári tömegtermék. (Röviden: A klisépek sokszorosítására szolgáló fémlemez; vonalas, vagy autotipias elemeket litográfiai eljárással és maratással készítenek, nagyon sokféle technikai megoldással). A klisék kivételben készített ex librisnél a művész nevéhez tehát csak a rajz, a kompozíció elkészítése kapcsolódik, a nyomólemezek készítéséhez azonban nincs semmi köze és így - bizonyos szempontból - kisebb értékű az u.n. klisé grafikai eljárásokkal készített ex libriseknél. Hozzájárul ehhez még az is, hogy a klisé nyomóképessége ugyszólván végtelen és gyűjtői szempontból a klisé példányszám, a gyakori előfordulás, a ritkaság-érték hiánya nagyban csökkenti a klisé ex librisek negatív, vagy nagyon alacsony értékelését.

Fentiek alapján sok gyűjtő természetesen tartja, hogy a cserejegyekben egyre több név mellett szerepel a "klisé nem gyűjtők" megjegyzés. Más kérdés az, hogy ebben a megszorításban mennyi az igazság, mennyi jogos és milyen szerepet játszik benne a sznobizmus kiírhatatlan nagyképűsége.

Ismételten hangsúlyozom, hogy a nemes grafikai eljárásokkal készült ex librisek értékesebbek voltak, felsőbbrendűségét magam is elismerem, de csak akkor, ha a művész sikerült rajzot, kifogástalan kompozíciót visz át az anyagra. Az érték itt kettős: művészi és technikai. A hangsúly azonban elsősorban az előbbin van, annak ellenére, hogy a technikai oldalnak is megvan a maga művészete. Egy rossz rajzot, széteső kompozíciót hordozó rézmetszet, rézkarca- vagy linometszet nem válik művészi alkotássá azáltal, hogy a nyomólemez elkészítéséhez a művész faducot, réz- vagy linolemezt használt; ugyanakkor kitűnő rajzot meglevelelt klisé műalkotás marad és gyűjtésre érdemes akár is, ha nyomólemezeinek megmunkálásához a művésznek semmi köze. E megállapításnak az esetleges nagy példányszám sem mond ellent. Igaz, a klisé ex librisek nagy részének - főleg az utóbbi évtizedekben - rajzi és kompozíciós megoldása igen gyatra, ez azonban nem mond ellent a jó rajzi kivitelezésű klisé-ex librisrel kapcsolatos állásfoglalásomnak; a rossz klisé-ex libris ugyanoda való, mint a rossz rézmetszet, rézkarca, fametszet vagy linometszet papirkosárba!

Véleményemet hazai és külföldi példákkal egyaránt szeretném alátámasztani. Ha feltétel nélkül elfogadjuk a "klisé nem gyűjtők" alapelvét, akkor magyar viszonylatban ki kellene iktatnunk úgy a gyűjtésből, mint a magyar ex libris művészet történetéből a századelő szecessziós ex libris teremtésének teljes anyagát - amely úgy művészi, mint művészettörténeti szempontból képtelenség - de kimaradna a nagyszerűen rajzolók és igen ötletes teremtő rangú Jenőnek majdnem teljes kisgrafikai munkássága éppen úgy, mint V. tes Marcell, Hermann Lipót, Petry Béla, Németh Nándor, Toncz Tibor, Székely Pál és még sok más magyar művész is, akiknek legtöbb ex libris klisé-kivitelben készült, mert a művészek egyedi grafikát és nem sokszorosított grafikat műveltek. Külföldi viszonylatban pedig ki vonhatná kétségbe, hogy az osztrák Mathilde Ade, a spanyol José Triadó, a francia Jean Cocteau stb. klisé ex librisai értéktelenebbek, mint a gyenge, vagy átlagos színvonalú "nem művészi technikával" készült ex librisek?

Más a helyzet természetesen akkor, ha valaki olyan formában szűkíti le a gyűjtési körét, hogy csak meghatározott technikákat gyűjt, függetlenül a művésztől és a témától. A magam részéről a gyűjtés ily formáját egy kicsit bizarrnak tartom, bár művelődéstörténeti jelentőségét nem vonhatom kétségbe, az ilyen gyűjtemények azonban elsősorban nyomdatechnikai és csak másodsorban művészi gyűjtemények. Az ex libris gyűjtés célja pedig elsősorban művészi és nem csak a műfajban megtestesülő művészi szép megszerzése, megőrzése és esztétikailag legesetesebb tudományos feldolgozása lehet.

Eretnek nézeteim minden bizonnyal kiváltják a "klisé nem gyűjtők" klisé-veinek ellenkezését. Az eretnekeket valaha megégették. Ez a veszély ma már nem fenyeget ugyan, helyét a termékeny vita foglalta el. És álláspontom védelmében kész vagyok tárgyilagos vitába bocsátkozni mindig és mindenkiel.

Galam

EX LIBRIS E.I.B.

< Ferenc klisérajza P1

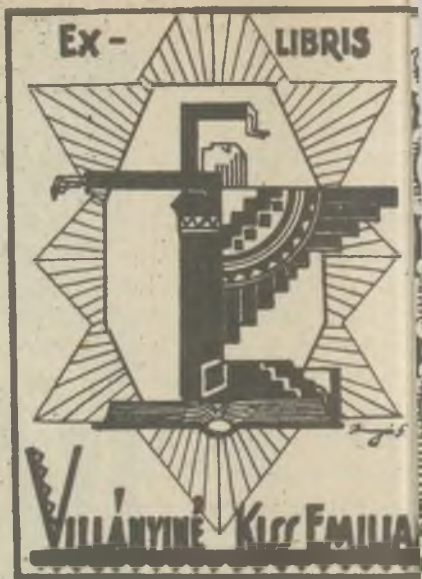
A nagyszerűen kiállított, igen analóg I Quaderni del Conoscitore di Stampe 15. számában (1973) Bellini Arnaldo Badodiról írt tanulmányt, amely a művész opus-listáját is közli. Az illusztrációk között ott láthatjuk Lustrván részére 1939-ben készült ex librisének reprodukcióját is az egyetlen munka, amelyet a magyar gyűjtő számára alkott. Ugyancsak az I Quaderni del Conoscitore di Stampe 15. számában napvilágot Galambos Ferenc munkája is (Gli ex libris di Dürer), illusztráció kíséretében.

A Szocialista Művészetért 1973. novemberi száma ismerteti a Kisgrafika 1973/1. számát és különösen a Petrovits Lászlóról szóló tanulmányt emeli ki.

"Kisgrafikák az iskolában" címmel a Ceglédi Hírlap 1973. nov. 23-i száma beszámol a ceglédi Közgazdasági Szakközépiskola önképzőköriében megrendezett ex libris kiállításról.

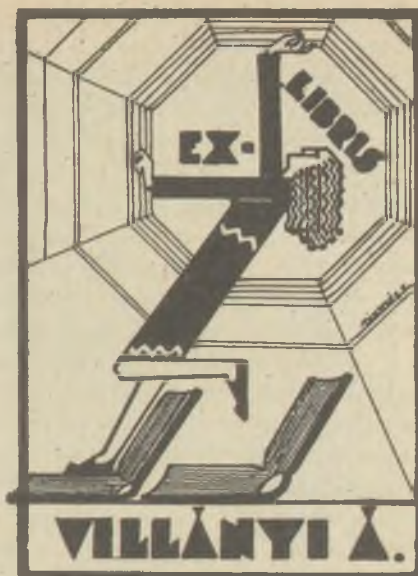
A Magyar Ifjúság 1973. évi 45. száma "Ex libris" címmel rövid szövegű kíséretében Király László ceglédi grafikus egy ex librisét közli.

DINNYÉS FERENC EX LIBRISEI

Dinnyés Ferencet elsősorban mint festőt tartja számon a művészettörténet, bár grafikai munkássága is számottevő. Tragikus magyar művészsors, hogy alkotásainak elismerését csak halála után hozta meg az idő. A szegedi nagy ex libris gyűjtőknek (Lustig István, Déry Ilonka stb.) köszönhető, hogy belekóstolt a kisgrafikába is és bár ebben a műfajban keveset alkotott és ezirányú tevékenységét még Szegeden sem nagyon ismerik, megérdemli, hogy megemlékezzünk róla.

1886. május 24-én született Budapesten. Családja, a vagyonát vesztes kisnemesi család a fővárosi kőszivatag szürke bérházai között nagynehézségek közepette nevelte. Gondok között nőtt fel és a gondok élete végéig elkísérték. A kisemberekkel való együttérzés, a kétkezi munkásokhoz való vonzódása, szocialista világszemlélete ebben gyökerezik. Tehetségére már középiskolai rajztanára felfigyelt és ekkor határozta el, hogy művészeti pályára lép. Tanulmányait 1903-ban kezdte meg az Iparművészeti Iskolában; már ekkor rajzaival, plakátjaival kereste meg a kenyerét. Az Iparművészeti Iskola elvégzése után otthagya rövid ideig tartó, jólfizetett grafikai műintézeti állását és továbbképzése érdekében a Képzőművészeti Főiskola esti tanfolyamára iratkozott be, ahol legtöbbször Ferenczy Károly és Hegedüs László foglalkoztak vele. Festményeire korán felfigyeltek, tehetségét mindenki elismerte, az érvényesülését vívott kenyérharcban azonban élete végéig alul maradt. Szegedre 1910-ben került és ettől fogva haláláig Szegedet tekintette igazi hazájának. Sokat kapott Szegedtől és Szeged is sokat kapott tőle. Festészetében elsősorban

témák uralkodnak és ez a helyhez kötődés egyáltalán nem szűkítette be
 atét és ezen sem párizsi tanulmányutja, sem erdélyi kirándulásai nem
 attak, bár erdélyi ihletésű képei is munkássága java alkotásai közé tar-

A világháborúból való hazatérése után családja megélhetését a front-
 ént kapott trafikengedélye biztosította; maga festőállványával szünet
 a várost és környékét járta. 1919-ben állított ki először Szegeden, utá-
 ttnem minden évben bemutatta újabb alkotásait szeretett városa közönsé-
 hol a Kass szálló valamelyik termében, hol saját műtermében. Budapes-
 4-ben és 1927-ben állított ki a Nemzeti Szalonban reprezentatív
 il szerepelt az alföldi festők 1928-as bemutatkozásán és a Munkácsy
 közösen rendezett 1930. évi nagy szegedi tárlaton is. Találmányokkal is
 szott s emiatt a szegedi közvélemény egy kicsit garabonciásnak tekin-
 tláne azok után, hogy egy gépe szabadalmának a Szovjetunió részére
 eladásának hamis vádjával több mint három hónapig a szegedi Csillag-
 is megjárta. A meghurcoltatás még jobban megerősítette világnézetét,
 i kor szegedi társadalmában kevés visszhangra talált.

A felszabadulás után, 1945. március 15-én már résztvett a szegedi
 ratikus Magyarország Első Képzőművészeti Tárlatá"-n. E kiállítás célja
 az volt, hogy Szegedet az újjáépülő ország képzőművészeti központ-
 gye (amely természetesen nem sikerült), hanem elsősorban az, "hogy a

A BLEDI KONGRESSZUS HÍREI

Jugoszláviában, a szlovéniai BLED-ben, 1974 szeptember 19-és 22. között a SZLOVÉN EXLIBRISGYŰJTŐK EGYESÜLETE rendezi a 15. NEMZETKÖZI EXLIBRIS KONGRESSZUST. A világhírű fürdőhely és környéke igen látogatott turisztikai központ és ezért a jelentkezési lapot január 15.-ig kell elküldeni, mivel szűk időt lát csak így tudnak biztosítani a résztvevőknek.

A kongresszus részletes programját következő számunkban közöljük. A kongresszus központi témája az "ős-exlibrisek" gyűjtése lesz. Több előadás fog rendelkezni a környéken. A vonzó program bizonyára népes kongresszust eredményez majd, lalkozna magával a rendező országgal és ex libriseivel is, és több kirándulást rendeznek a környéken. A vonzó program bizonyára népes kongresszust eredményez majd, lalkozna magával a rendező országgal és ex libriseivel is, és több kirándulást rendeznek a környéken.

A részvételi díj 200 Dinár. Ez az ár magában foglalja a kongresszusi kiadványokat, előadásokat, a Bohinj-i és Ljubljana-i kirándulásokat, és a záróbankettet is. A kísérők 120 Dinárért résztvehetnek a kirándulásokon és a bankettén. A kongresszus után külön kétnapos kirándulást is rendeznek. Ennek ára kb. 200 Dinár lesz.

Két kiállítást rendeznek, melyeken magyar művészek is résztvehetnek. Az első a már szokásos nemzetközi exlibris kiállítás, melyre csakis az utolsó kongresszus után készült lapokat lehet elküldeni, tehát az 1972 és 1974 között készült metszeteket. A másik kiállítás egyben pályázat is, melynek témája "A könyv és a levelebb hozza egymáshoz a nemzeteket". Itt csakis a kijelölt témát tükröző lapokat veszik figyelembe és díjazák. Mindkét kiállítás beadási határideje legkésőbb 1974 július 1. Cím: DRUSTVO EXLIBRIS SLOVENIAE - 61000 Ljubljana, Trubarova 14, Jugoszlavija. Minden lapból 5-5 példányt kérnek és a kongresszus után megküldik vissza. A rendezőség fenntartja a jogát arra is, hogy az ilyen feltételek mellett rendelkezésére bocsájtott lapokat Jugoszláviában és másutt is, több más kiállításon felhasználhassa! Reméljük, hogy ezeket a nemzetközileg is szokásos feltételeket hamarosan megváltoztatják, különben a színvonalas grafika hiányos lesz a kiállításokon.

Josef Hodek a cseh ex libris művészet világszerte ismert klasszikusa, annyi kitűnő fametszetű kisgrafika alkotója 1973. okt. 10-én 85 éves korában elhunyt. A magyar gyűjtőkkel igen jó kapcsolatai voltak s ebben nagy szerepet játszott az a tény, hogy az első világháború alatt Pécsen végezte a tartalékos tiszti iskolát. Halála nemcsak a cseh de az egész európai ex libris művészet komoly vesztesége.

Az Iparművészeti Múzeum könyveinek új sorozatában, az "Ex Libris Decorativa" 1-ben (1973) jelent meg Koós Judith "Walter Crane a Magyarországon" c. tanulmánya, amely a magyar ex libris kapcsolatokra is kitér. Hozzáfűzzük a tanulmányból Crane szegedi és kolozsvári látogatásainak megemléztetését! Az utóbbi azért érdekes, mert Crane az egyetlen magyar ex libris tanárának kitűnő, székely kőpus motívumú ex librist is készített.

FALUS ELEK 1884-1950

Vannak alkotók, akik tisztes nevet vivnak ki maguknak a művészeti életben, de sokoldalúságuk és eredményeik ellenére, bár ott a helyük a magyar művészet történetében, pár soros lexikonadaton kívül kevés szó esik róla. Ezt a mostoha művészsorsot példázza Falus Elek élete és művészete is.

Falus Elek 1884. december 31-én született Orosházán. Középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, majd Budapestre jött és a Mintarajz-tanítványa lett. Megfordult Nagybányán is és ez a korszak maradandó otthagyt művészetében. Festőként, grafikusként, iparművészként egyaránt tevékenykedett és sokoldalúsága, az anyagok különbözősége, a sajátos művészi követelmények kihatással voltak egész művészi tevékenységére. Itthon is Tivadar volt a kedvelt mestere. Budapesti tanulmányai után Berlinben és Londonban képezte tovább magát; Londonban különösen az angol könyvművészet ejtette bűvkörébe, és ennek köszönhető, hogy grafikai tevékenységének legnagyobb része a könyvgrafika területére esett. Szülővárosa, Orosháza már 1904-ben kiállítás rendezett alkotásaiból. Falus Elek Grünwald Bélával és Kada Elek kecskeméti polgármesterrel együtt nagy szerepet játszott a kecskeméti művésztelep megalapításában; a művésztelep iparművészeti műhelyét is ő vezette az 1912-1918 közötti években. Tevékeny részt játszott a főváros művészeti életében is és a Szinyei Merse Társaság tagjai között is ott találjuk a nevét. Munkásságának java részét kitevő könyvgrafikai tevékenységével a huszas évek elején felhagyott és érdeklődését főként a belső építészet és a kiállítási pavilonok tervezése kötötte le.

Munkás életének 1950. május 20-án vetett véget a halál. Mint festő, Falus Elek nem emelkedett túl a kor feszítészetének átlagos jó színvonalán. Mint iparművész azonban több területen is kimagasló munkásságot végzett. A kecskeméti művésztelep iparművészeti műhelyének vezetőjeként sok szőnyegtervet készített; ezirányu tevékenysége a gödöllői művésztelep kiemelkedő teljesítményei mellett is elismerést váltott ki. Mint kerámikus, sajátos formakultúrájával megérdemelt figyelmet keltett. Plakátjai jól illeszkednek bele a kor önálló stílust kialakító plakátművészetébe, amelynek Biró Mihály, Földes Imre, Faragó Géza, Füzesi Árpád stb. voltak a kiemelkedő képviselői. Mint diszlettervező, elsősorban a Vigszínház részére dolgozott; ezirányu tevékenysége mindmáig feldolgozatlan. Belső építészként köz- és magánépületek részére készített interieurjeivel egyéni megoldásokat keresett; a funkcionalizmuson alapuló, a kor szokványos belső berendezői stílusát jó ötletekkel és egyéni stílusokkal gazdagító együttese Kozma Lajos mellett is jó nevet szereztek neki. Nagyobb e nemű munkái közül meg kell említenünk a Belvárosi Színház (jelenleg Katona József Színház) nézőterét, a Vigszínház belső berendezését, amelynek legnagyobb része a második világháború áldozata lett, a kecskeméti Kaszinót, amely ma Művelődési Ház és az Ems Múzeum belső díszítését, amelyet Ernst Lajos, a múzeum megalapítója és egykori tulajdonosa a múzeumot ismertető könyvében érdemének megfelelően ismertetett. Kedvelt belső berendezője volt a budapesti nagypolgárságnak is; ezirányu munkássága majdan egy tucatra rug.

Falus Elek igazi működési területét azonban a könyvgrafikában találta meg; ezirányu tevékenysége az, amely a magyar könyvművészetben sokáig meg fogja őrizni a nevét. Berlinban kezdett, de londoni tanulmányai hatása alatt hamar szakított a szecesszióval és ha nem is vette át maradéktalanul az angol könyvművészet puritán, hűvösen előkelő, a betűt különösen nagy becsben tartó, konzervatívizmusában is időtálló stílusát, dekoratív felfogású illusztrációival, különösen pedig könyvcimlapjaival olyan sajátos könyvgrafikai stílust teremtett, amely kora magyar könyvművészeti törekvéseit Kozma Lajos mellett is méltóképpen és európai színvonalon reprezentálja. Könyvművészeti tevékenysége szoros kapcsolatban állott a Nyugattal, a kor kiemelkedő és hatásában mindmáig élő folyóiratával, melynek ugyszólván házi grafikusként tartják számon. Már 1909-ben szerepe volt a Nyugat első kiadványainak grafikai megformálásában és a Nyugati új, feltűnést keltő, két színű cimlapját is ő tervezte, 1910-ben. A Nyugat sok kiadványának a cimlapja Falus Elek grafikuművészetének formás, egyszerűségében is feltűnő, elegáns kivitelezésű intencióit viselik magukon. Az első Nyugat-könyvek (Kemény Simon: Lamentációk, Babits Mihály: Levelek Iris koszorujából, Móricz Zsigmond: Hét krajcár stb.) tartalmuk mellett éppen Falus Elek cimlapjai révén váltak ki a kasablonkiadványainak áradatából. A Nyugathoz való kapcsolatát a nemcsak iró dalmi vonalon szinte tévedhetetlen, de a képzőművészetben is kifinomult ízléssel bíró Ignotusnak köszönheti, aki Berlinban készült könyvgrafikai révén figyelt fel Falus Elek kivételes adottságaira. A Falus Elek által gondozott és cimlapokkal ellátott Nyugat-könyvek egész kis könyvtárat tesznek ki; példaképpen említsük meg Elek Artur Álarcosmenet c. munkáját, Ady Endre Szeretném ha szeretének c. kötetét, Biró Lajos Családi tűzhely c. könyvét, Helta

ő Kis mesés könyvét, Ignotus Kisértetek c. alkotását. Falus Elek elsősorban nyiban hozott újat, hogy szakított az allegorikus és figurális elemekkel; alapjain a nyomdák rendelkezésre álló diszítőelemeit használta föl és azokat új tervezésű dekoratív elemekkel gazdagította. A feliratok megkomponálásában a józan egyszerűséget és a jól olvashatót tartotta mindig a szem előtt, a túlzott kísérleteknek itt mindig ellenállt. Az antikva volt a kedvelt stípusa. Cimlapjai legtöbbször két színűek; a fekete alapnyomást egy másik (többször piros) színnel emelte ki. Cimlapjai megszövegezésében harmónikus, ritmikus, feltűnő, de nem hivalkodó megoldásaival iskolát teremtett. A cím- és tipográfiában a logikus újdonságoktól sosem idegenkedett, de a túzásokat (az erőltetett "magyaros stílus") mindig elkerülte. Frissesség, vidámság, tértartás és jó izlés jellemezte minden könyvgrafikáját. Ha kézbe vesszük a Nyugat Menyhért Tájfutót (merített papíron), vagy Szomorú Dezső Nagy-zonyát, akkor azt kell mondanunk, hogy könyvművészeti törekvései ma sem múltak el.

A Nyugat mellett Falus Elek sokat dolgozott az Athenaeumnak is. És, mint nem voltak idegenek tőle a modernebb törekvések sem, arra jó példa az Est címbetűrajza és tipográfiai elrendezése, amelyre még ma is sokan emlíkeznek.

A magyar könyvgrafika nagy vesztesége, hogy Falus Elek a huszas évek végén könyvművészeti tevékenységével felhagyott. Utolsó munkái közül Molnár Ferenc Égi és földi szerelem c. drámájának kötésterve, Móricz Zsigmond: A hűtlen háta mögött c. regényének borítékrajza és Lestyán Sándor: Mary-Mariska könyvének címlaprajza emelkednek ki. A veszített első világháború következtében a gazdasági pangás, a könyvművészet lezúllása nem kedvezett Falus Elekféle törekvéseknek. Falus Elek tevékenységét ettől az időtől kezdve a művészi építészlet és a reklámpavilonok tervezése töltötte ki; ez irányú munkásságának részletes elemzése és értékelése azonban kívül esik ezen írás célkitűzésén.

A könyvgrafikus Falus Elek nem idegenkedett a kisebb grafikai munkáktól sem, ha azok művészi ambíciói kiélésére megfelelő teret biztosítottak. Több, kiemelkedően szép oklevél megrajzolása is a nevéhez fűződik; többek között tervezte és rajzolta IV. Károly király esküokmányát, amelyet ma az Országos Levéltár őriz. Beleköstölt az ex libris művészetbe is, de joggal jegyezte meg róla Siklóssy László a magyar ex libris foglalkozó munkájában, hogy "különösen keveset alkot". Ex libris művészetének stíluszajátszásait a bemutatott "ex libris Hajdu János és István" példázza a legpregnansabban. A sűrű, díszes dísz még a szecesszió művészi eszköztárából való, de a könyvsorral szemben az egybekomponálása már annak a pazarló dekorativitásnak az eredménye, amely sok vonatkozásban alapeleme volt Falus Elek grafikai művészetének. Ex libris munkássága alig pár lapra tehető - gyűjteményem is csak három lapot tartalmaz tőle - de így is megérdemli, hogy a neve belekerüljön a század elején születő és egyre jobban erőre kapó magyar ex libris művészet történetébe.

G. F.

Alom: Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. Bp. é.n. II. kötet 343. l. - Dömötör István: Könyvművé-

szeti apróságok. Magyar Iparművészet 1907. 244-245. l. - Sztrakoniczky Károly: Falus Elek. Magyar Iparművészet 1911. 293-296. l. - Sztrakoniczky Károly: Falus Elek. Kecskeméti Ujság 1911. nov. 9. sz. - Farkas Zoltán: A kecskeméti művésztelep. Vasárnapi Ujság 1912. 705. l. - Iván Ede: Dolgozó kolóniák. Pesti Napló 1912. jul. 7.sz. - Rózsa Miklós: Modern magyar képtár. Bp. 1912. - Ámon Ottó: Falus Elek. Orosházi Közlöny 1914. márc. 26. sz. - Lengyel Géza: Falus Elek és a Nyugat. Nyugat 1932. l. 147-148. l. - Hermann Lipát: Falus Elek. Magyar Művészet, 1933. 225-239. l.

Megjelent 100 számozott példányban Galambos Ferenc felesége emlékére kiadott könyve (Galambos Ferencné Perjési Ilona emlékezete 1912. IV. 5.- 1972.IV.29.) amely Asszonysírató címmel pár verset, azon kívül Andruskó Károly, Bordás Ferenc Grazina Dydelité, Diskay Lenke Fery Antal, Menyhárt József, Nagy Árpád Dániel, Meskó Anna, Póka György Reich Károly, Stettner Béla és Várkonyi Károly 1-1 Galambos Ferencné emlékére készített eredeti grafikáját tartalmazza.

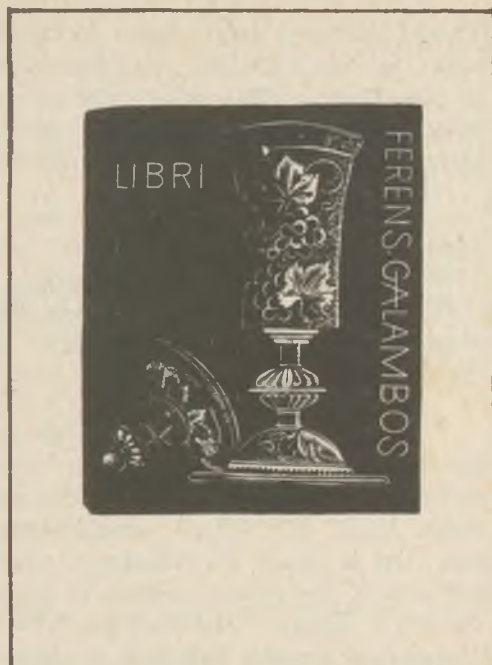
Az Exlibris Wereld 1973. évi 3. száma egyik cikkével kapcsolatban Drahos István op. 620. sz. ex librisét közli. Drahos István még mindig a legkedveltebb magyar ex libris művész a holland gyűjtők körében.

Arató Antal a Jászberény 1973. évi 2. számában "Kisgrafikai gyűjtemény a városi könyvtárban" címmel ismerteti a jászberényi Városi-Járásai Könyvtár gyűjteményének jelen állapotát és jövő célkitűzéseit. A cikk két illusztráció gazdagítja.

Malgorzata KOROLKO
fametszete X

MALGORZATA KOROLKO

Malgorzata Korolkoról nem sokat tudunk mindaddig, amíg a budapesti Nemzetközi Ex libris kongresszus kiállításán meg nem ismerhettük kis-
cáit és a pályázat egyik különdíját el nem nyerte. Szemrehányást azon-
ezért nem tehetünk magunknak. A lengyel grafika, beleértve az ex lib-
vészetet is, olyan gazdag és annyira bővében van a kiváló alkotóknak,
ember legyen a talpán, aki mindnyájukat ismeri. Pedig Malgorzata Ko-
ex libris művészete és egész grafikai tevékenysége megérdemli, hogy
ismerkedjünk vele.

Művészeti tanulmányait a toruni Kopemikus Egyetem képzőművészeti
tásán végezte, ahol 1965-ben kapott diplomát. Tanárai közül Jerzy Hoppen
ward Kuczynski voltak rá nagy hatással; az utóbbi a lengyel ex libris mű-
vészetnek is klasszikus alakja. Tanulmányainak befejezése óta Olsztynban él
dolgozik. Munkaterülete roppant változatos: Mozaik- és sgraffito-munkák
ment a szabad grafikáktól (fametszetek) az ex librisen át a bélyegig
minden foglalkoztatja és sok sikeres alkalmazott grafikai munka (plakátok,
kiváltások, kiállítási tablók, csomagolástervek stb.) is fűződik a nevéhez.

A lengyel képzőművészetben elfoglalt helyét elsősorban kiállításai és
dokumentálják. 1958-tól kezdve rendszeres kiállító művész. Olsztyn
ban Radomban szerepelt legtöbbször kollektív kiállításokon (1961-től majd-
minden évben), de részt vett a krakkói III. Grafikai Biennálén (1964), a
Poznańban, a Lengyel Népköztársaság husz éves fennállása alkalmából rendezett
nagy kiállításán (1965), valamint Osztrólenka (1968), Sidelce (1969), és más

városok kollektív kiállításain. A nemzetközi kiállításoknak is gyakori résztvevője, bel- és külföldön egyaránt; talán elég, ha a szovjetunióbeli, kalinyingrádi kiállításokra (1961, 1967, 1968), a reszei "Madarak a grafikában" című kiállításra (1970), a poznańi, zenei témájú ex librisek kiállítására (1967) és budapesti nemzetközi ex libris kiállításra (1970) utalunk.

Sok egyéni kiállítás is van már mögötte. Olsztynban (1962, 1968, 1969, 1970, 1971), az Olsztyn melletti kisebb városokban (1961, 1968, 1969, 1970/71, 1972) megrendezett egyéni kiállításai mellett Byalistokba (1970), Kielcében (1971), Bydgoszczban (1968, 1971), Varsóban (1970), Slupskban (1970), Radomban (1971), Czenstochowában (1971) és Koszalinban (1971) voltak egyéni tárlatai.

Színvonalas grafikai nemcsak Budapesten szereztek díjat a számára. Díjat kapott az 1957-i és az 1961-i olsztyni plakátpályázatokon is, az olsztyni televízió embléma-pályázatán pedig munkája az első díjat nyerte el. Csak tudja, hogy mit jelent Lengyelországban plakátpályázaton díjat nyerni, az egy kicsi is ismeri (ha másképpen nem, hát a plakátblennélék vaskos köteteket kitevő, hallatlanul gazdag és modern anyagot tartalmazó katalógusain kihasználva) a lengyel plakátművészet Európa-szerte elismert magas színvonalú. Malgorzata Korolko plakátjai a modern plakátgrafika minden fegyverét felvállalják, anélkül, hogy a minden áron való újat mondani akarás túlzásáig esne; a funkcionális követelményeket jól házasítja össze az igényes alkalmazott grafikai megoldásokkal. Jól példázza ezt egyik 1971-ben, saját kiállítására készített plakátja, ahol a klasszikusan szép betűkből megkomponált felirat egy kettészakított és az egymástól eltolt két rész közötti űres felületre helyezkedik el. A jó plakát iskolapéldája a "III. Festival International Film de Droit de l'Homme 1973" részére készített plakátja is, amelyen az űr hajó a különböző nemzetek zászlóiból áll egybe, a bal oldali perforált film szalagból pedig szabadot jelző szemafor nyúlik a kompozícióba.

Ex librisrel Malgorzata Korolko ugyyszólván főiskolás kora óta foglalkozik. Ennek ellenére első ex librisei csak Poznańban, 1967-ben szerepeltek kiállításokon először. A budapesti nemzetközi ex libris kiállításán hat kisgraffitóját láthatta a közönség; külön meglepetést szereztek a pályázatra készült alkotásai melyek egyike joggal szerezte meg a különdíjat neki.

Malgorzata Korolko ex libris művészetének legjellemzőbb stílusjegye 1972-ben kiadott ex libris mappájának (Winorośl w ekslibrisie - Szőlő az ex libriseken. Olsztyn 1972, 8°, 11 t.) lapjain figyelhetjük meg leginkább. Korolko e mappája csupa magyar gyűjtők számára készített ex librist tartalmaz és így a művész magyarbarátságának nagyszerű kifejezője. Az adott térről belül is számtalan variációt teremt! Képfarmálása és metszőtechnikája mind a lapon más, mégis egy egységes, kiforrott művészarcélt mutat. Vonalaival tisztasága, kompozícióinak szabályos rendje a görög vázarajzok sajátos világát idézik, modern átköltésben. A rajz úgy bukkan elő a fekete háttérből mint viharfelhők mögül a nap; kevesebb feketével megdolgozott, szellősebb

Réthy István vasutas könyveiből

M. KOROLKO eredeti fametszete X2

a klasszikus rend, a nyugalom, a csend békéjének érzetét keltik. Jól-
korunkban ez a harmónia, amely szigetként emelkedik ki a zaklatott vi-
l, ez az összefogottság a széttöredezett formák közepette s az utkeresés
an a hazatalálás. Ha lapjait nézegetjük, együtt tesszük meg az utat az
óval és bármilyen hosszú is ez ut, nem fáradunk el soha.

A sokoldalú művész java alkotásai közül nem egy már muzeumokban
6. (Varsó: Lengyel Hadtörténeti Múzeum, Lublin: A Lengyel Nép Mar-
giójának Múzeuma, Olsztyn: Vajdasági Múzeum, Reszel: Kortárs Művé-
k Múzeuma, Budapest: Mezőgazdasági Múzeum stb.) Ex librisei pedig ott
k gyűjtők százainak tékaiban. Megérdemelten.

— bos —

A Dunántuli Napló 1973. ápr.
száma hirt adott a pécsi gyűj-
k a ceglédi országos találkozón
résztvételéről is.

A KBK. pécsi csoportjának ok-
összejövételéről a Dunántuli
s 1973. okt.28-i száma is meg-
ezett.

A jászberényi Városi Járási
Könyvtár Petőfi-vonatkozású kis-
grafikai kiállítását A. A. (Arató
Antal) ismertette a Könyvtáros 1973.
évi 10. számában. E szám egyéb-
ként ismét több ex librist közöl,
Andruskó Károly (4) Perei Zoltán
(2), Sólyom Sándor (2) és Winkler
Pál (1) munkáiból.

Stettner

STETTNER BÉLA KIÁLLÍTÁSARÓL

A Múcsarnok három termében 1973. május 19-től június 10-ig rendezték meg Stettner Béla grafikusművész kiállítását. A tárlat 91 rézkarcot és másotípiát mutatott be az 1965-től 1973-ig terjedő alkotói periódusból. Kiállításra került még a művész 42 darab, tulnyomórészt linoleum-metszet technikával készült kisgrafikája is. A Zrinyi Nyomda által készített, igen izléses kivitelű, 44 oldalas katalógus előszavát B. Supka Magdolna művészettörténész írta. A kiállítást városszerte hirdető plakáton az "Örmény hegyek" c. monotypia egy részlete szerepelt.

Ez a néhány, nagyon is lexikonszerű adat a kiállítás tárgyi körülményeiről szól. A dokumentumjellegű felsoroláshoz kíváncsiak mindazok a méltón elismerő gondolatok, melyek Stettner Béla műveinek ezen az impozáns sorregszemléjén e sorok írójában támadtak, de bizonyára a kisgrafika gyűjtőiben a művész alkotásaiért lelkesedő látogatókban is felidéződtek.

Stettner Béla személyét, művészetét megkülönböztetett tisztelet övezte a magyar grafika barátainak egyre növekvő táborában, itthon és külföldön egyaránt, hiszen a gyűjtők számára igen sok örömet szerzett már vonzóan gazdag, egyéni hangu lapjaival. Nevét határainkon túl is jól ismerik, hiszen évek óta viszi vállain a KBK művészeti vezetésével járó, sokszor nehéz terhet jelentő gondokat. Az 1970. évi budapesti kisgrafikai kongresszus előkészítésével és lebonyolításával a résztvevők nagyszámu, nemzetközi mezőnyének lelkesedéssé vált megelégedését váltotta ki. A kongresszus sikerére jellemző, hogy a budapesti találkozór sok országban példaképnek tekintik hasonló kisgrafikai találkozók rendezésében.

Maróti Andorné könyve

A súlyos betegségeről érkező híreket nagy együttérzéssel hallgatták. A KBK tagok összejuveteleiken és a tagság osztatlan örömet okozták a művelő felgyógyulásának, alkotóereje megsokszorozódásának külső jelei, az új műve imponáló mennyisége és művészi színvonala. Személyes tevékenységének eredménye a Kisgrafika c. lap új megjelenési formája is. Méltó elismerése az eddigi munkásságának a Műcsarnokban megrendezett nagyszabású kiállítás, melyen a művész alkotói világának gazdag kiteljesedését tapasztalhatták a látogatók.

A kiállítás alkalmából megjelent kritikák megállapították, hogy a mostani kiállítás egy hosszabb alkotóperiódus eredményeinek összegezését jelentette, hiszen a legutóbbi egyéni kiállítására nyolc évvel ezelőtt került sor.

Művészi alapállását illetően egyik hivatott méltatóját kell idézni: "Grafikusaink közül ő a legpolitikusabb művész" - állapította meg róla G. Lambos Ferenc a KBK 1969-es évkönyvében. Újabb kiállításán ismét ennek megállapításnak a helytállóságát tapasztalhattuk. Hiszen Stettner műveiben nem jelmondatok képi átírására törekszik, hanem a tartalom és forma egységben jelentkező képi világa humanista meggyőződésének, harcoss világnézeti nézőpontjának tükröképe. Műveiben a ma emberéről beszél akkor is, ha a lapon Dózsa parasztjainak cséphadarós táncát vagy az Apokalipszis lovasainak iszonyatos száguldását idézi. Alkotásainak középpontjában mindig az ember áll. Sziklák megnyult figurái az emberiség győtralmát, szenvedéseit élik át lapjain, és ugyanezek az emberek táncolnak, örvendeznek más lapjainak színeiben a gazdag világában.

Stettner grafikáinak örvendetes pozitívuma a színek egyre gyakoribb alkalmazása. Korábbi kisgrafikáin - a fekete szín ellensúlyozására - mindig jelen volt egy-egy szín. Így az ő lapjai a kisgrafikai gyűjtemények fekete-fehér egyhangúságában üdítő oázisként hatottak. Nagyméretű grafikáin a kép világ teljességét, a kép harmóniáját teremtik meg a színek. Mostani kiállításán a több színnel készült művek egész sorozatával lepte meg a látogatót. "Gurzufi öböl" című hármaskép gazdag színvilága ellenére is grafikának hat. Nem kell tehát a színek alkalmazásától a grafikát félteni. Színessé vált életünk, miért kényszerítenénk a grafikát arra, hogy a fehér és fekete skizofrenikus kizárólagos skatulyájában maradjon?

A kiállítás alkalmával megjelent nagyszámú méltatás egyikében (Magyar Nemzet) egyetértéssel olvashattuk, hogy a művész ezekben a művekben az élet teljességét keresi. Az élet Stettner számára csakis az embert és annak közvetlen környezetét, viszonyait jelenti, öröktörvényű, állandó mozgásban. Semmi sincs tőle távolabb, mint a "nature morte" szenttelen, lezárt világa. Lapjai folyamatokban egységes sort jelentenek, ahol minden művet következő alkotás ígérteét érezzük, a megelőző művek eredményeivel gazdagodva.

Fegyelmezett, logikusan tiszta, etikus világ Stettner Béla művészete. Kacérkodik a nonfiguratív művészet divatos irányzataival, kerül a "módség" vagy különös "izgalom" okozása érdekében a grafikában alkalmazott technikákat, az abszurd elemek meghonosítását lapjainak reális világában. Műveiben nincs szüksége a kollázs technikára, nincsenek ott kéz- és ujjlenyomatok. A hagyományos monotípiá-technikát fejleszti magas fokú sajátos meggyőző hatású papírmetszetein.

Stettner Béla kiállítása a Cézanne-i értelemben Unnep volt a szemnek, a grafika művészetét szerető látogató erről a kiállításról egy, az életet élő, jó művésszel való találkozás élményével gazdagodva távozhatott. A kiállítás a 45 éves művész újabb alkotó periódusának kezdetét is igéri. Amikor a kiállításhoz a Kisgrafika munkatársai nevében gratulálok, egyben az elteltek évtizedekre ehhez az újabb alkotói periódushoz erőt, egészséget kívánok.

Dr. Soós Imre

GYŪJTŐK FÓRUMA

BERGMANN (Hollandia) fametszete X

IGY KEZDŐDÖTT - EGY EX LIBRIS GYŪJTŐ VISSZAEMLÉKEZÉS

Apám egy nagyobb nyomdavállalat vezetője volt és már középiskoláskoromban megismerkedtem a sokszorosító eljárásokkal és mivel engem is nyomdásznak szántak, érettségi után beirattak a wieni Grafikai Tanintézetbe; ottani működésemre néhány magmaradt rézkarcom, heliogravűröm emlékeztet. Később mégis abbahagytam ezt a szakmát és régi vágyamnak megfelelően beiratkoztam az egyetemre és orvos lettem.

Kereken 50 éve gyűjtöm az exlibriseket. Ebben az elmúlt félévszázadban, sajnos, több olyan időszak volt, amikor is évekre lehetetlenné vált a gyűjtés. Ez az oka annak, hogy ilyen hosszú gyűjtői ténykedés ellenére sem több a gyűjteményem, mint kb. 35.000 darab. A zivatáros időkben is sikerült mindig valahogy hiánytalanul átmenteni a gyűjteményemet.

Nagybátyám Dr. Szécsi István, aki szintén orvos volt, a század elején külföldön élt és ott kezdett exlibrist gyűjteni. Korai elhunytja után párszáz darabból álló gyűjteményét én örökölttem és ezen az alapon kezdtem hozzá én is a gyűjtéshez. Az évek során át egyre jobban megszerettem a grafikai gyűjtésnek ezt az ágát. A képzőművészetek mindig nagyon érdekelttek és örömet találtam abban, hogy a cserék kapcsán létrejött levelezés révén sok érdekes és értékes ember ismeretségére és barátságára tettem szert.

Mindig tiltakozom az ellen, hogy az exlibris-gyűjtést a "hobby" gyűjtés fogalom alá sorolják. A művészi kisgrafikák egybegyűjtése sokkal inkább emlékeztet a "műgyűjtés" megjelölésre. Ennek ellenére gyűjteményemben helyet adtam minden exlibrisnek, olyanoknak is, melyek talán nem utíká meg a művészt.

Ex libris Stephani Csányi

O. DIVI eredeti fa és linómetszete X2-X3/2

ANDRUSKÓ Károly
fametszete X2

szi mértéket. Végeredményben összességükben mégis jellemzői és kifejezői annak a korak, melyben készültek.

Gyűjtési tevékenységem során mindig különös érdeklődéssel fordultam az antiknak nevezhető exlibrisek felé és sikerült ezekből kb. 300 db-ot megszerennem; a legrégebbiek a 17. századból származnak.

Gyűjteményemet természetesen az alkotó művészek szerint csoportosítottam. Külön kezelem a magyar lapokat és külön a külföldieket. Mindkét csoportot a művészek szerint alfabetikus sorrendben rendeztem. Természetesen mindkét csoportnál van egy bizonyos számú lapom, melyeknek szerzője számomra ismeretlen és ezek átmenetileg a tulajdonos neve szerint rendeztem. Gyűjteményemben minden egyes lap külön-külön egy kb. 25 x 16 cm méretű, különböző pasztell színű Ingres-papírra van felerősítve.

Gondosan gyűjtöm a szakirodalmat is, akár könyv, vagy folyóirat, akár például kiállítási katalógus és így több száz darabból álló szakkönyvtárra is szert tettem, melyek közt nem egy különlegesen érdekes, ritka mű található.

Saját exlibriseim: Andruskó (6), Bergman (1), Divi (4), Nagy István (1), Nagy László (1), Oberlander (1), Repcze (1), Tyihanovics (1), Trojász (1), Urban (1). Ezeken kívül természetesen igen nagyszámú duplikátum-csereanyaggal is rendelkezem, melyeket szintén igen szívesen cserélek.

Dr. Csányi István

KEGYELEMTELTICS
KARÁCSONYI LUNNÉPKET
ÉS BEKES WÉVEL
KIVÁN
PALÁSTHY LAJOS

SÓS István
metszete X2

HOGYAN LETTEM KISGRAFIKA GYÜJTŐ

1959 év elején egy érdekes fiatalember lépett munkába arra az osztályra, ahol akkor dolgoztam. A szabadidejében művészeti kérdésekkel foglalkozott, és rézkarckészítést tanult egy idős művészembertől. Ugyanakkor sok grafikát és ex librist mutatott azzal, hogy ezeket gyűjteni fogja. Ezt a fiatalembert Sós Zsigmondnak hívták. Kíváncsi voltam, hogyan készülnek a grafikai lapok, mert addig csak az iskolai tanulmányaimból ismertem, elég felszínesen, a különféle művészi technikákat. Együtt mentem el vele Kaczy Zoltánhoz (Ő volt az előbb említett idős művészember), aki sok érdekes dolgot mutatott. Ők említették, hogy most alakult meg egy Kör, mely a grafika gyűjtést kívánja előmozdítani, illetve a gyűjtőket összefogni. Most engem is érdekelt, hogyan lehet közvetlenebb kapcsolatba jutni a grafikaival. Kérésre ezért elvittek magukkal a Kisgrafikabarátok Köre 1959 márciusi összejövetelére, a Fészek Klubba. A könyvtár melletti kis helyiségben kb. 20 ember volt, az asztal borítva ex librisselel és grafikával. Egyik szebb volt, mint a másik. Ekkor végérvényesen elhatároztam, hogy magam is gyűjteszek. Ezen szándékomat azonnal be is jelentettem. Négy lelkes, régi gyűjtő: Réthy István, Soó Rezső, Reisinger Jenő és Illyés László egyenként 100 darabos duplum kollekcióval megalapozták gyűjteményem kezdetét. Rólukról ez egy rendkívül némes gesztus volt. Megkértem Kaveczky Zoltánt,

BORDÁS Ferenc fametszete X2

Palásthy Lajos Könyveiből

STETTNER Béla eredeti fametszete X2

...ésen részemre ex librist. Volt neki egy régebben készített nagyobb mére-
zkarca, mely egy öreg kis házat ábrázolt, árokkal, fahiddal. Az egész
...ál a béke és nyugalom árad. Ennek mását kértem kisebb méretben, "Ex
Palásthy L" felirattal. A karcnak nagy sikere volt; kár, hogy az eredes-
os "K" szignóval ellátott nyomatok már elfogytak. Több, összesen három-
utánrendelés során 100 db nyomatot készített erről a rézről Zoltán bácsi.

Levelezés utján kapcsolatba léptem Drahos Istvánval, egy karácsonyi
...u alkalmi grafika tárgyában. Még 1959-ben, ismert stílusában elkészített
...mra egy karácsonyi lapot, fametszet technikával. Egyidejűleg átvettem
...er Bélától 50 db női fejét ábrázoló litografiát, "Ex libris Stettner Béla"
...ttal. Ezzel az alappal elindítottam e levelezés utjání cserét, hazai, de
...külföldi gyűjtőkkel. A címek zömét Réthy Istvántól és Szilvássy Pálnétól
...n. Az anyag szépen gyarapodott. Egymás után készítettem lapokat Stett-
...álával, Kaveczky Zoltánnal, Nagy Arisztiddal, Nagy Árpád Dániellel és

Sós Zsigmonddal. Minden cseretársról kartont vezetek, hogy az érkező anyagot viszonzni tudjam. A lapokat a művészek neve szerint ábécé sorrendben tárolom. Nem teszek különbséget az ex libris és az alkalmi grafika (vagy népszerűbb nevén kisgrafika) között, mert a lap esztétikai élmény-nyújtását, ötletességét értékelem. Természetesen e nemesebb technikákat, elkészítésük nehézsége miatt többre értékelem, de esetenként a klisében is megtalálom a megragadót.

Jelenleg 27 saját nevemre készült lap képezi csereanyagomat. Ezek a következők: Andruskó Károly (3 lino), Bordás Ferenc (1 fametszet), Dániel Viktor (1 rézkarc), Drahos István (2 fametszet), Kaveczky Zoltán (2 rézkarc), Kékesi László (3 rézkarc), Nagy Árpád Dániel (1 lino), Nagy Arisztid (2 fametszet), Sós Zsigmond (8 fametszet, illetve klisé) és Stettner Béla (4 fa, illetve linómetszet).

Palásthy Lajos

DEBRECENI HIREK

Folyó évi március hó 25-én Debrecenben is megalakult a Pedagógus Szakszervezet Exlibrisgyűjtő Köre, amelynek keretén belül működik a Kisgrafika Barátok Körének debreceni helyi csoportja. A Kör létrehozásában Menyhárt József, Nagy Dezső és Kovácsné Lengyel Zsuzsa tevékeny részt vett. Az alapító tagok száma 18 volt, de ma már a létszám 28-ra emelkedett. A budapesti Kisgrafika Barátok Körének eddig 8 tagja van. Az exlibris- és kisgrafikagyűjtőknek ez a kis buzgó társasága a Pedagógus Művelődési Ház egyik igen aktív körévé vált. Minden hónap utolsó vasárnapjának délelőttjén tartják havi összejöveteleiket, melyeken előadásokat, megbeszéléseket tartanak és cseréket bonyolítanak le. A Kör művészeti vezetője Menyhárt József debreceni grafikus és festőművész, titkára Nagy Dezső régi debreceni gyűjtő, aki mellett mint szervező titkár Lenkey István buzgó fiatal gyűjtő tevékenykedik.

A Kör tagjai június 17-én Józsa János grafikus- és festőművész műtermében keresték fel, ahol a művész a különféle grafikai eljárások technikáját ismertette a hallgatókkal. Más alkalmakon - többek között - előadás hangzott el az exlibrisről, annak történetéről a világháború előtt és a két világháború között (Nagy Dezső), a fametszetről és a magyarországi nyomdákra a XVI. században, vetített képekkel (Lenkey István), a nemzetközi grafikai jelzésekről és az exlibrisgyűjtés örömeiről (Kovácsné Lengyel Zsuzsa). Elhatározták, hogy megalakulásuk emlékére, az exlibris és a kisgrafika terjesztése érdekében egy kis emlékfüzetet adnak ki hat darab eredeti fametszettel. Ez a kis mappa rövid időn belül megjelenik.

A Kör vezetősége aug. 19-től szept. 2-ig exlibris kiállítást is rendezett a Pedagógus Művelődési Ház nagytermében, melyet a VIII. Országos Virág

VÁCS Gyula
ametszete X2

nevével kapcsolatban tartottak. A "Virágok az exlibriseken" című kiállítási anyagát, mintegy 160 válogatott lapot, dr. Semsey Andor budapesti gyűjtő a FISAE alelnöke bocsájtotta a Kör tagjainak rendelkezésére, akit először tartására is meghívtak. A virágokat ábrázoló exlibriseket nálunk először elnevezett gyűjtő kezdte összegyűjteni és állította ki először 1970-ben a Balatoni Balatoni Muzeumban.

A kiállítást aug.19-én d.e. 11 órakor nyitotta meg dr.Tóth Béla művészettörténész-tanár. A megnyitó után dr.Semsey Andor, a kiállított exlibris tulajdonosa tartott ismertető gyűjteménye keletkezéséről, multjáról jeleiről, a virágokról, a virágokat ábrázoló exlibrisekről és világhírű készítőkről.

A kiállítás hazánk és a világ leghiresebb, legnagyobb művészeinek legszebb, legesztétikusabb exlibriseit és kisgrafikáit mutatta be. Nem mennyiséggel, hanem esztétikai élményt nyújtó minőségével akart barátokat szerezni a kisgrafika eme legrégebb és legszebb ágának: az exlibrisnek.

A Kör a tagok által rendelkezésre bocsájtott virágokat ábrázoló régi és új ducokról és klisékről lenyomatokat készített és a kiállítás emlékére emléket adott ki, amely 12 élő és elhunyt grafikusművész fametszeteit, illetve a zait tartalmazza. Az emlékfüzet címlapján - a Virágkarnevállal kapcsolatban - virágos bélyeget helyeztek el, amelyre a VIII. Országos Virágkarnevál plakóját ábrázoló postai emlékbélyegzőt is ráültették.

A debreceni Pedagógus Szakszervezet Exlibrisgyűjtő Köre az igen nagy sikerű kiállítás után elhatározta, hogy a tél folyamán újabb exlibris kiállítást rendeznek, amelyen Debrecen és Hajdu-Bihar megye nagynevű elhunyt és ma élő grafikusművészeinek exlibriseit és kisgrafikáit fogják bemutatni.

A nagymultú és valamikor virágzó debreceni kisgrafika- és exlibrisgyűjtő élet megindulása alkalmából sok sikert és eredményt kívánunk.

G. N. BOURMAGUIN
famestzete X

H Í R E K

1973. október 21-én nyílt meg a Ceglédi Ősz 73 keretében az Országos Kisgrafika kiállítás, amely 37 művész 165 kisgrafikáját és 7 szabad grafikáját mutatta be. A vele kapcsolatos pályázat első díját Deák Ferenc, II. díját Perei Zoltán, III. díját Papp György nyerte el. A megnyitás közel 140 érdeklődő előtt zajlott le és a helyi gyűjtők mellett képviseltették magukat Budapest, Szolnok, Jászberény, Szeged, Debrecen gyűjtői is. A kiállítás ismertetésére külön cikk formájában visszatérünk.

A Cegléden megrendezett Finngesten-kiállításról Maczelka Tibor írt a Pest Megyei Hirlap 1973. júl. 5. -i számában.

Debreceni Imréné a Pest Megyei Könyvtáros 1973/3. számában megjelent "Reprezentatív könyv- és ex libris kiállítások" című írásában megemlékezett a helsingőri magyar kiállítás anyagából Pilisvörösváron, Nagykáttán, Gödöllőn és Dabason rendezett ex libris kiállításokról. Mint írja: "Kiderült, hogy a kisgrafikát még a könyvtárak zsúfolt viszonyai között is lehet mutatósan elhelyezni és a közönség hálás az újfajta élményért".

Andruskó Károly szlovéniai barlangokat ábrázoló grafikai mappájáról Rajko Pavlovec egyet, tanár emlékezett meg a szlovén geológusok folyóiratának, a Nase Jame-nak 1972. évi 1. számában. Ebből az alkalomból a folyóirat hátsó borítólapja Andruskó Károly két linometzetének reprodukcióját közli.

ARGA Nándor Lajos
művészete XI

A Könyvtáros 1973. évi 6. számán Arató Antal "Ujabb ex libris ványok" címmel három kiadványt mutatott: A Kisgrafika 1972. c. mappa a Szőlő és bor a kisgrafikákon katalógust és Galambos Ferenc: Magyar ex libris irodalom bibliográfiája 1920-1970. c. munkáját. E mellett egyébként Andruskó Károly, Arató Antal, Varsányi Pál, Kass János és Reich Károly, valamint Gy. Szabó Béla ex libriseinek és kisgrafikáinak a reprodukcióival is találkozhatunk.

Gábor Dénes kolozsvári könyvtárnak és kiváló gyűjtőnek Dürer ex libriseiről jelent meg cikke a Bibliotecilor 1973. évi 3. számában, három illusztráció kíséretében. A cikkből különlenyomat is készült.

Gy. Szabó Béla, a kiváló romániai magyar grafikusművész, az ex libris hivatott művelője ez év elején Mexikóban tett utazást, ahol nagy kiállításon mutatta be legszebb alkotásait. Találkozott Siqueirosszal, a nagy mexikói művésszel is. A találkozásnak kitűnő cikkben állított emléket. Gy. Szabó Béla mexikói kiállításáról több mint husz, nagy példányszámban megjelenő mexikói napilap és folyóirat emlékezett meg.

Jó nagy késéssel, 1973. áprilisában végre megjelent a jászberényi Városi-Járási Könyvtár által megrendezett "Műemlékek az ex libriseken és kisgrafikákon" c. kiállításának a katalógusa. A 300 példányban megjelent katalógus - melynek első 60 példánya eredeti grafikát is ad - ismeretetésére visszatérünk.

FERY Antal fametszetei X2

Fery Antal ex libris kiállítása 1973. szept. 2-án nyílt meg Tokajban, az Unnepi napok keretében. A helyi posta ebből az alkalomból különleges emlékbélyegzőt használt.

A Szocialista Művészetért 1973. 9. száma közli Fery Antalnak a IV. Dunamenti Folklór Fesztivál számára készült igen sikerült, fametszetű emblémáját.

A Napló (Veszprém) két cikkben is foglalkozott a keszthelyi második Balatoni Kisgrafikai Biennáléval. A június 10-i számban "Kiállítás Keszthelyen és Balatonfüreden" a július 21-i szám "Balatoni Kisgrafikai Biennálé" címmel adott értékes információkat. Az utóbbi mellett hat ex libris reprodukciója is szerepel.

A Balatoni Kisgrafikai Biennálé Bojár István ismertette "Kiállítás Keszthelyen és Tihanyban" címmel Magyar Hírlap 1973. évi aug. 3. számában.

A keszthelyi Második Kisgrafikai Biennálét Poór Ferenc ismertette a Horizont c. veszprémi folyóirat 1973. 2. számában. A folyóiratban egyébként a kiállítás anyagából hat ex libris reprodukciójával találkozhattunk. Ezek Diskay Lenke, Fery Antal, Moskál Tibor, Deák Ferenc, Menyhárt József, Bognár Zoltán és Troján Marian József munkái.

A jugoszláviai J. Pajtás 1973. évi 15. számában "Ex libris, mi az?" címmel cikk jelent meg, amely a kisdiákoknak az ex libris mibenlétéről ad tájékoztatást.

MÉZL fametszetei X2

EX-LIBRIS-R. PŘIBÍK

Přibík

Tasi Miklós tanár a Hajdu-Bihari
lóban közölt cikket "Hajdubihari
észek a balatoni kisgrafikai bien-
n" címmel, amelyben Józsa János-
Menyhárt Józsefnek, Várkonyi
Károlynak, Kovács Gyulának és Sós
Sándornak a szereplését ismerte-
menyhárt József egyik ex librisé-
reprodukciójával.

A Hajdu-Bihari Napló 1973.
szeptember 31-i száma "Megalakult Deb-
recenben az Exlibrisgyűjtők és Kisgra-
fikai Barátok Köre" címmel nagy cik-
ket közölt. A cikk mellett
Kovács Gyula alkalmi grafikájának a
reprodukciója is látható.

A debreceni Exlibrisgyűjtők és
Kisgrafikai Barátok Köre megalakulá-
sának alkalmából a Szocialista Művészetért
1973. évi májusi száma is.

A "Virág az ex libriseken" c.
debreceni kiállításról Nagy Dezső
számolt be a "Szocialista Művésze-
tetért" 1973. évi 10. számában. Ugyan-
ebben a számban Menyhárt József
Tóth Endre részére készített ex lib-
risének a reprodukciója is szerepel.

Nagy Dezső "Virágok az ex lib-
riseken" címmel a Hajdu-Bihari Napló
1973. aug. 24-i számában a debreceni
Exlibrisgyűjtők Köre tematikus kiállí-
tását ismerteti, amely a Pedagógus
Szakszervezet Művelődési Házában
került megrendezésre.

Várkonyi Károlynak nyolc nagy
grafikája - köztük három többszin-
nyomású - jelent meg az Internatio-
nal Grafik 1972. évi 4. számában.
A művész pályafutásáról szóló rövid
ismertetést Galambos Ferenc írta.

CSIBY Mihály fametszete X/2
MESKÓ A.-PÓKA Gy. linómetszete X/3

Az Exlibris Nyt 1973. évi 3. számának közlése szerint a Dansk Exlibris Salskab 70. aukcióján a helsingőri kongresszusra kiadott magyar kisgrafikai mappa 10 DK., Nagy Árpád szignált, 115 lapból álló ex libris sorozata 35 DK., 90 különböző magyar fametszetű ex libris pedig 25 DK. kikiáltási árral indult. Ezek az árak következtetni engednek a magyar ex libris külföldi értékelésére is, amely - a fentiek tanúsága szerint - a "középmezőnyben" foglal helyet.

A Nordisk Exlibris Tidsskrift 1973. évi 3. számában Várkonyi Károlyról jelent meg tanulmány, tizenhárom illusztráció, köztük két eredeti ducról nyomott kétszínnyomatu, beragasztott illusztráció kíséretében. A tanulmány Galambos Ferenc írása.

Az egri Megyei Könyvtár 1973. szept. 3-30. között Reich Károly grafikáiból rendezett kiállítást. A kiállítás alkalmából a könyvtár megjelentette Galambos Ferenc "Reich Károly művészetéről" c. írását.

Maczelka Tibor az ex libris gyűjtésre hívta fel a figyelmet a Magyarországi 1973. szept. 9-i számának levelezés rovatában.

A Nordisk Exlibris Tidsskrift 1973. évi 2. száma Dániel Viktor ex libris művészetét ismerteti, bő illusztrációs anyag kíséretében. A cikk Galambos Ferenc írása. Az ex libris irodalom c. rovat két magyar kiadványt ismertet. Az egyik a Kisgrafika 1972. évi 3. száma, a másik pedig a "Galambos Ferencné Perjési Ilona" c. mappa.

IAN fametszete X2

A Könyv c. folyóirat 1972. évi száma közli Weiner Mihályné gyűjteményeket ábrázoló ex libris c. tanulmányát, nyolc illusztráció kíséretében.

A Hevesi Szemle 1973. évi 2. számjának felnagyított formájában adja ki a Hevesi Megyei Könyvtár részére készített ex libris-t. Az ex libris témája a barokk stílusjegyzetes, csigavonalas, párnázott gazdag motívumeleme, amely a Hevesi Megyei Könyvtár barokk épületére utal.

A Könyvtáros 1973. évi 7. száma közli a Hevesi Megyei Könyvtár részére készített ex libris-t. Az ex libris témája a barokk stílusjegyzetes, csigavonalas, párnázott gazdag motívumeleme, amely a Hevesi Megyei Könyvtár barokk épületére utal.

KOPASZ Márta fametszete X2

A Szegedi Kender és Lenzösvő vállalat új ifjúsági klubot kapott. A megnyitót Unnepséggel egy időben első rendezvényük ex libris kiállítás volt. A kiállítás anyagát a K.B.K. szegedi csoport gyűjteményéből válogatták. "Beszéljünk az ex libristől" címen klubfoglalkozást tartottak a 80 munkásfiatalnak.

1973. július 5-én, hosszas betegség után elhunyt Dr. Nerone Santagiuliano, a kiváló olasz ex libris gyűjtő, a magyar ex libris, a magyar ex libris gyűjtők és művészek nagy barátja. Budapesten is járt, Dr. Gianni Mantero társaságában és körünk Unnapi fogadást adott a tisztelőire. Halála a magyar ex libris életnek is nagy vesztesége.

G. RATNER
műanyagmetszete X

German Ratner legújabb, 12 lapot tartalmazó ex libris mappájában (Krasznajarszk, 1973) Galambos Ferenc részére készített ex librise is szerepel.

Jan Rhebergen az 1972/73. évi karácsonyi és újévi lapokról szóló beszámolója (Exlibris Wereld 1973. 1.sz.) a magyar anyagból elsősorban Bordás Ferenc alkotásait emeli ki, de mellette Fery Antal, Tempinszky István, Vertel József, Gál Ferenc és Diskay Lenke grafikáit is kellőképpen méltatja.

A Könyvtáros 1973. évi 7. számának illusztrációi között Perei Zoltán, Bor István, Andruskó Károly, Póka György, Gy. Szabó Béla, Troján Marian József ex libriseinek reprodukciói teszik a folyóiratot a bibliofilek részére is érdekessé és értékessé.

A Hargita c. erdélyi magyar napilap egyik májusi számában Jankó István írt cikket "Az ex libris hatalma" címmel. A cikk Gábor Dénessy-vel való beszélgetés formájában ad tájékoztatást az ex librisrel kapcsolatos legszükségesebb tudnivalókról.

A Műemlékvédelem c. folyóirat 1973. évi 2. száma közli Arató Antónia "Műemlékek az ex libriseken és kisgrafikákon" c. írását, amely a jászberényi, hasonló tematikájú kiállításról ismerteti. A cikket öt illusztráció tartja.

A Borgazdaság 1972/4. számában jelent meg Csizmadia József "Szőlő és bor az ex libriseken" című cikke, amely a Mezőgazdasági Múzeum kiállítását ismerteti több illusztráció kíséretében.

KAVSKY
tszete X2

Nagyszebenben nemzetközi ex libris kiállítás nyílt Gábor Dénes, Bologna és a nagyszebeni kerkenthal-Muzeum anyagából. A kiállítást a Tribuna Sibiului 1973. aug. 17-i számában Ioan Rasinom ismertette. A kiállító kolozsvári magyar művészekről Muradin János írt az Igazság 1973. aug. 29-i számában "Kolozsvári részvétel a nemzetközi ex libris kiállításban" címmel.

A csikszeredai ex libris kiállításról Holló Ernő szolgált híradással az Igazság (Bukarest) 1973. jun. 16-i számában.

A Képzőművészeti Alap kiadásában megjelent Andruskó Károly "Ex libris" c. miniatűr méretű fémlemez albuma.

Galambos Ferenc: A magyar ex libris irodalom bibliográfiája 1920-1970.c.munkáját Gábor Dénes ismertette a bukaresti Könyvtári Szemle 1973. évi 1. számában. Szintén ő számol be a XIV. Nemzetközi Exlibris Kongresszusról, Feszt László egy ex librisének és helsingőri diplomájának reprodukciója kíséretében.

A Könyvtári Szemle "Könyvművészek" c. rovatában (1973.2. sz.) Reschner Gyula portréját Gábor Dénes vázolta fel, a művész portréja és egyik ex librisének reprodukciója melléklésével.

A romániai Luminita c. folyóirat 1973. évi 5. számában Gábor Dénes ismertette az ex libris lényegét, múltját és jelenét nagy cikkben, több, köztük színes illusztrációk kíséretében.

NAGY László
fametszete

A KBK ceglédi csoportjának 1973. évi márciusi összejövetelén Soós Imre tartott vetítettképes előadást Van Goghról, születésének 120 éves évfordulóján. A kör alkotótagjai közül erre az alkalomra hárman készítették Van Gogh-ábrázolású kisgrafikát. Az előadásról N. L. a Ceglédi Hírlap 1973. évi március 23-i számában külön cikkben emlékezett meg.

A gödöllői és pilisvörösvári ex libris kiállításokról P. P. (Pruckner Pál) számolt be a Pest Megyei Hírlap 1973. évi jun. 12-i számában. A cikket két illusztráció gazdagítja: Révész Napsugár és Józsa János munkája. Józsa Jánost azonban kár volt József Jánosra átkeresztelni, hisz régen túl van már a névadás korszakán!

A helsinki nemzetközi ex libris kongresszus magyar kiállító anyaga Nagy Lászlónak, a KBK ceglédi csoportja titkárának a jóvoltából az "Ifjú olvasók hónapja" keretében 1972. októberében Izbégern Vácott, Albertirsán és Nagykőrösön is a közönség elé került. A kiállításokat mindenütt Nagy László nyitotta meg.

Az ex libris gyűjtők ceglédi találkozójáról formás riportban számolt be B. L. a Ceglédi Hírlap 1973. máj. 9-i számában.

A ceglédi Kossuth Múzeum Fingesten-kiállításával kapcsolatban "Kisgrafikák megfejthetetlen technikával" címmel Michel Fingesten rézkarcairól cikk jelent meg a Pest Megyei Hírlap 1973. jun. 10-i számában.

KÖNYVESPOLC

100 KNIZSNIJ ZNAKOV SZ. IVENSKOGO. (KATALOG.) Tula, Tulszkij Oblasztnoj Hudozsesztvennij Muzei. 16°, 48 l.

Ivenszkij, a Vologdai Képtár igazgatóját elsősorban mint az általa vezetett múzeumban megrendezett nagyszerű exlibriskiállítások szervezőjét ismerjük - e kiállítások katalógusain keresztül - a magyar gyűjtők. A tulai kiállítás katalógusa 100 exlibriszén keresztül mint exlibrisművészt mutatja be. Itt született, a leningrádi Akadémián folytatta tanulmányait és 1952-ben a Vologdai Képtár igazgatója lett. Mint muzeológus, kevés időt áldozhat a művészi alkotó munkára, az ősi orosz város festői részleteit megörökítő festményei azonban már korán feltűnést keltettek. Az exlibrissel még főiskolai korában, grafika-tanárán (P. F. Kornilov) keresztül ismerkedett meg és a rajzolás kezdett. Első saját exlibrisét (monotípia) önmaga készítette könyvtára számára. 1952-ben Belouszov lepte meg egy szép rézkarcexlibrissel. Ma már az exlibriseinek száma tekintélyes, művészei között a legjobb hazai és külföldi művészek szerepelnek (a magyarok közül pl. Drahos, Fery, Kettes-Kollár, stb.). Az ötvenes évek óta egymás után rendezte meg különböző hazai és külföldi művészek (Vodrázka, Gaudeen stb.) kiállításait és ezeknek a katalógusait is saját maga készítette. A sort a legrégebbi vologdai gyűjtő, Sz. V. Ivanov gyűjteményének a bemutatása vezette be. (1962). Az ötvenes évek óta saját maga is foglalkozik exlibrisek készítésével; kezdetben, a szükséges szerszámok hiányában linometszeteit borotvával készítette. Később a faragásba is belekóstolt. Exlibriseinek száma ma már közel jár a 350-hez és a lapokat olyan nagy gyűjtőknek is, mint Gianni Mantero, Stanislaw Chojnacki, R. Johanson, J. Gaudaen stb. Művészetére főleg a modern lengyel exlibrisművészek voltak nagy hatással. Szívesen használja fel az orosz népművészet motívumait is. Monogrammos és tájképi exlibrisei egészen eredeti alkotások, egyéb exlibriseiben azonban a konzervatív izlés dominál. Huszonnégy kötetet tartalmazó exlibriskyűve 1965-ben jelent meg 50 példányban.

A tulai kiállítás Ivenszkij 100 legjobb alkotását mutatta be. A kiállítás katalógusa e lapok leírásán kívül tartalmazza az Ivenszkij részére készített exlibrisek jegyzékét is. A katalógus illusztrációi (halványszürke nyomon) jó képet adnak Ivenszkij exlibrisművészetéről. A katalógus névtelen szerkesztőtől származó bevezetése Ivenszkij életét és pályafutását, exlibrisgyűjtői tevékenységét egyaránt bemutatja.

ANDRUSKÓ KÁROLY: EX LIBRIS GEOGRAPHICIS CAROLI ANDRUSKÓ. (Be Galambos Ferenc.) Senta, 1969. 16°, 3 l., 21 t.

Andruskó Károly harmadik ex libris mappája a maga nemében egyedülálló alkotás: csupa utleírás-témájú ex librist tartalmaz, amelyeket a művész néző bibliofil részére készített. A kétszínnyomatu linometszetek földünk legjellegzetesebb tájait rögzítik: a Szahara homoksivatagját tevekaravánnal, a japán szent hegyét, a Fudzsjamát cseresznyevirágzáskor, Rio de Janeiro csodás teraszgerőblét a Cukorsüveg-heggyel, afrikai szavannát legelésző zebranyájával stb. - jó rajzi megoldásban, mértéktartó szinkulturával, a legjobb értelemben vett képalkotók kompozíciós követelményeinek maradéktalan kivitelezésében. A kis munkák Andruskó Károly több, mint ezer metszetet - köztük több, mint hatszáz ex librist - magában foglaló grafikai oeuvrejében dicséretes helyet foglal el. S valószínűnek tartjuk, hogy külföldön is kellő elismerésben fognak részesülni.

ANDRUSKÓ KÁROLY: FRANCOIS VILLON: BALLADA A SENKI FIÁRÓL. (4. linometszet). Zenta 1969, Szerző. 8° 48 l.

Villon költészeténél kevés hálásabb és nehezebb területe van a világirodalomnak a könyvillusztrátor fantáziája és technikai felkészültségének bemutatása szempontjából; a világ legjobb grafikusai próbálkoztak meg vele több kevesebb sikerrel. A Villon-versek képi átköltésében a lényeg megragadása éppen olyan nehéz, mint a hangulat visszaadása. Egy-egy Villon-versnek egy képbe való sűrítésénél valami mindig kimarad: a szó és a vonal mondanivalója nem mindig találkozik. Majdnem reménytelen vállalkozás azonban egy Villon-vers - jelen esetben a "Ballada a senki fiáról" - minden sorát külön képpé rögzíteni, hiszen egyik sorról a másikra sokszor nem történik több, mint egy hangulati rezzenés és ezt a grafika nyelvére fordítani szinte meghaladja a grafika lehetőségeit. Andruskó Károly megpróbálta a lehetetlent és nem rajta maradt, hanem a feladat megoldhatatlanságában, hogy kísérlete csak mérsékelt eredményt hozhatott. Volt ennek persze egyéb oka is. A kiindulási alapot jó választotta meg: az arc hangulati változtatásával igyekezett a vers sodrásával együtt maradni, s a sikeres eredményt elsősorban az erre a célra használt metszőtechnika alkalmatlansága zárta ki. A vonalas, karcszerű megoldás óhatatlanul tulsúlyra juttatta az üres, fekete felületeket, amelyek így inkább agyonnyomták, mint kiemelték a vonal mondanivalóját; a feladat megoldására a fekete hatásos metszőmód, a fekete-fehér fokozottabb egyensúlyban tartása lett volna alkalmasabb. E munka azonban így sem félresikerült alkotás, inkább érdekes kísérlet, amely hibái mellett grafikai eredményekben sem szegény s hogy az alkotás nem egészen úgy sikerült, ahogyan Andruskó elképzelte, annak nem Andruskó művészi fegyvertárának az elégtelensége, hanem Villon páratlan lírai hangszerezése az oka. Láttunk már jobb, de láttunk már rosszabb Villon-illusztrációkat is!

nálunk az exlibrisgyűjtő akár exlibriskönyvet, akár exlibrist legtöbbször a keres antikváriumainkban, addig Lengyelországban e témakörben már könyvtárakat is tartanak. (Mellesleg: Magyarországon egyetlen ilyen katalógust készítettünk, Kellner István "Exlibris und Gelegenheitsgraphik" című kiadványát, amely 1921-ben jelent meg.) A "Dom Kisazki" 500 számozott példányban jelent meg, az aukciós-katalógusa 200 exlibriskönyvet, 60 exlibris folyóiratot, illetve 671 tétel (nem darab) exlibrist sorol fel, gazdag anyagban. Az aukció anyag egyébként a pár évvel ezelőtt elhunyt kiváló gyűjtő, Dr. Stanislaw Aulich gyűjteménye. Az árak szinte csillagások; a legdrágább könyv (IXe Congres l'Ex Libris, Paris 1962) 1,500,- zloty, de a könyvek között szereplő egyetlen magyar kiadvány, Fery Antal 1962-ben megjelent exlibris mappája 800.- zlotys áron szerepel. Hasonlóan drágák a folyóiratok is; például csak annyit említek meg, hogy a Nordisk Tidsskrift egyes számaiért is 50.- zlotyt kérnek. Norbert Lippóczy szerint ezek az árak a könyvtárak versengése miatt még emelkedni is fognak! Az exlibriseket illeti, az árak laponként átlag 10-30 zloty között mozogtak. Az aukcióra kerülő exlibrisanyagban nagyon sok magyar művész lapja is szerepel; elég, ha Bajor Ákos, Balázsfy Rezső, Bánszky Tamás, Bajusz Mihály, Bencsik Arnold, Gál Ferenc, Drahos István, Fery Antal, Buday György, Gácsik Mihály, Havas László, Márton Lajos, Mata János, Kertes-Kollmann Jenő, Kocsis Károly, Menyhárt József, Moskál Tibor, Mühlbeck Károly, Nagy Árpád, Nagy Arisztid, Selmeczi Károly, Stettner Béla, Vadász Endre, Vertel György, Oláh István, Ósz Dénes, Patay Mihály, Petry Béla, Kaveczky Zoltán, Kocsis Károly, Varga Mátyás és Várkonyi Károly neveit említjük.

Az érdekes katalógus sokszorosított kiállításban készült, mégis értékes emlékek az újabb exlibris-irodalomnak. A füzetet két eredeti exlibris díszíti.

BALÁZSFY FERENC: EXLIBRIS ÉS KISGRAFIKA KIÁLLITÁS. (Katalógus). Keszthelyi Múzeum, Balatoni Múzeum. 8°, 18 l.

A Keszthelyi ex libris és kisgrafika kiállítás megrendezésére a budapesti Nemzetközi Ex Libris Kongresszus adott alkalmat. A kiállító művészek száma (Andruskó Károly, Bordás Ferenc, Drahos István, Fery Antal, M. Kiss György, Stettner Béla) nem volt ugyan alkalmas arra, hogy a mai magyar ex libris művészet minden irányvonaláról átfogó képet adjon, de jól reprezentálta a különböző stílusirányzatokat és igen alkalmas volt arra, hogy egy kisváros lakosságának az ex libris iránti érdeklődését felkeltse. S hogy ez sikerült, azt nemcsak a kiállítás szokatlanul nagy látogatottsága bizonyítja, hanem a Balatoni Múzeum azon elhatározása is, hogy a muzeumban kisgrafikai gyűjteményt alapítsanak. E célú ex libris pályázatokkal, cserével, kiállításokkal és esetleg ex libris biennálék szervezésével kívánja előmozdítani. Reméljük, hogy a jövőben a muzeumi törekvéseit siker fogja koronázni, és Szerencs mellett Keszthely is élni fog az ex libris muzeumi gyűjtésében és megbecsülésében.

PUSZTAY (PÁL) - FERY (ANTAL): KOPRODUKCIÓK 1964-1969. Budapest, Fery Antal. 16°, 7 t. mappában.

A kis mappa Pusztai Pál újévi grafikáit tartalmazza, melyeket Fery Antal metszett fába. Pusztai Pál, aki a Ludas Matyi-ban hétről-hétre közzétett Jucikasorozatával nemcsak itthon, de külföldön is átütő sikert aratott, újévi lapjainak ötletességével, decens erotikájával bizonyította, hogy kisgrafikusként is jól megállta a helyét. Fery Antal Pusztai Pál rajzait úgy metszette fába, hogy tiszteletben tartotta a nagyszerű karikaturista rajzi intencióit, ugyanakkor metszőtechnikájának oldott könnyedségével saját grafikus-i feszültségéből is jelesre vizsgázott. Pusztai Pál 1970-ben tragikus körülmények között meghalt. Fery Antal "In memoriam Pusztai Pál" című fametszete gyászoló Jucikájával nemcsak ötletes grafikát alkotott, de méltó emléket állított a feledhetetlen művésznek is.

EX LIBRIS. KNIZSNIJEZNAK KALASNIKOVA. Moszkva 1968, Izdatel'stvo "Kniga". 16°, 1 l., 12 t.

Anatolij Kalasnikovot a mai szovjet exlibrisművészet legkitűnőbb képviselőjének tartjuk és így e kis mappa, amely egy rövid (egy oldalas) bevezetést és tizenkét, kemény alátétre felragasztott, eredeti ducokról nyomott, újabb keletű, fametszetű exlibriseket tartalmaz, minden figyelmet megérdemel; a frisskeletű, nem egyszer kétszínnyomatu lapok a művész újabb fejlődéséről: metszőtechnikájának kifinomulásáról, szimbolikájának modernizálódásáról, grafikai megfogalmazásának újabb erősödéséről tanuskodnak. A tizenkét lap közül nehéz lenne bármelyiket is kiemelni: mindegyik a "remekmű" kritériumát megközelítő, érett alkotás. V. Oszokina részére készített exlibrisét Európa bármelyik vezető exlibrisművésze szívesen vallhatná a magáénak.

VÁCHAL, JOSEF 1884-1969. A JEHO GRAFICKÉ DILO. Domazlice 1969. Muzeum Chodska Domazlice. Keskeny 8°, 16 l.

Már készülében volt a domazlicei Váchal-kiállítás, amikor a kiváló cseh festő és grafikus, tipográfus és exlibrisművész 1969. május 10-én elhunyt, nyolc nappal a kiállítás megnyitása előtt. Így a kiállítás, amely egy életmű felmérésének készült, a sors szeszélye következtében emlékkiállításá alakult.

Josef Váchal 1884-ben született Milavcich u. Domazlice-ben. Képzőművészeti Akadémiát végzett. 1910-1940 között rengeteg könyvgrafika fűződik a nevéhez, amelyek a cseh bibliofileknek ma is kedvenc csemegéi. Grafikái a konzervatív és a modern irányzatok mértéktartó ötvözése jellemzi, kedvelte a groteszk megoldásokat és a korai primitív metszetek naiv szépségeit is gyakran átmentette alkotásaiba. A kiállítás szabad grafikák, illusztrált könyvek stb. mellett 43 Váchal exlibrist is bemutat.

A kis katalógust tizenkét illusztráció díszíti s a Váchallal foglalkozó irodalom bibliográfiája zárja be. Váchal munkásságát a bevezetésben Marcela Mrázová-Schusterová és József Hodek írásai vázolják fel.

RMATOR WYSTAWY MOTYW MUZYCZNY I TANECZNY W EXLIBRISIE
CIM ZE ZBIOROW FELIKSA WAGNERA. Goleniów 1969, Geleniowskie
zystwo Spoleczne-Kulturalne. Keskeny 8°, 14 l., 10 t.

gyel exlibrisélet hallatlan gazdagságát mi sem bizonyítja jobban, mint az
y, hogy az utóbbi két évben immár a második zenei témájú exlibriskyál-
il találkozhatunk, ezuttal Feliks Wagner gyűjteményének anyagából. A
táson 66 művész 136 exlibrise szerepel; érdekes, hogy a legismertebb
al művészek közül Cieslewski, Dolatowski, W. Jakubowski, Kaja, Wisz-
ci mennyi zenei témájú exlibrist alkottak! A katalógus illusztrációi arról
k meg a nézőt, hogy a zene és a tánc szimbolikája kimeríthetetlen és
ai megfogalmazásban a legszélsőségesebb stílusrányzatokat is kibírja és
mindig az exlibris sajátos műfaji törvényein belül marad. Az illusztrációk
nekünk Zbigniew Kaja Conrad Drzewiecki részére készített exlibrisei
tt legjobban: egyszerű, de modern megoldásu lapja a délafrikai szikla-
alakjaira visszautaló kompozíciójával nagyon régi s ugyanakkor nagyon
lust képvisel.

A katalógushoz Przemyslaw Michalowski irt előszót.

OSZESZTVENNAJA VISZTAVKA. (Katalog.) Perm, 1969. 8°, 28 l.

A Komszomol fennállásának ötven éves évfordulója tiszteletére Permben,
képzőművészek alkotásaiból megrendezett kiállítás, illetve annak kata-
azért érdemel megemlítést, mert festmények, szobrok, könyvillusztrá-
dekorációk mellett exlibriseket is bemutat. Exlibrisekkel Gleb Vjatkin,
zandr Zúrjanov és Alekszej Motovilov szerepelnek és az illusztrációk kö-
s található két exlibrist. A három név - fiatal művészekről lévén szó -
re még a Szovjetunióban is eléggé ismeretlen, de reméljük, hogy lesz
nondanivalójuk a szovjet s talán az egész európai exlibrisművészet számá-

ELYI ISTVÁN): A ZENTAI AMATŐRFESTŐK EX LIBRISÉI, Senta 1969,
va prijatelja muzeja i archiva "Dudás Gyula". 8°, 23 (1) l. (Zentai
ek 18/a.)

oszláviai ex libris életnek helyileg a szlovéniai Ljubjana és a bácskai
i, személyileg pedig Dr. Rajko Pavlovec és Erdélyi István a középpontja,
e fő mozgatója. Erdélyi István a kitűnő "Zentai Füzetek" c. helyisme-
rozatban a zentai amatőrfestők ex libriseit mutatja be, akik közül azon-
Andruskó Károly már régen kiűt az amatőrismus néha indokolatlanul
mellékszöngével kísért világából, működésére pedig már külföldön is fel-
tek. Két fia, Adorján és Szilveszter ugyancsak érdekes munkákkal mu-
znak be; mindkét Andruskó-fiu máris mutogatja oroszlánkörmeit. A közzé-
izennyolc művész munkái közül Guelminó János, Pruha Erzsébet, Recskó
és Nestor Slavnic munkái érdemelnek említést.

FERY ANTAL FAMETSZETEINEK ADATSORA. (Ex librisek, alkalmi grafika) (Szerkesztette a Szerencsi Helytörténeti Múzeum munkaközössége Farkas István vezetésével. Átnézte és kiegészítette Semsey Andor) Szerencs 1970, Szerencsi Helytörténeti Múzeum. 8°, 40 l.

Jó ex libris művésszel a századforduló óta szép számmal dicsekedhetünk, azonban kevesebb azonban az ex libris művészeink opus-jegyzéke, amelyek nemcsak a gyűjtők részére nélkülözhetetlenek, de értékes források a művészettörténeti kutatásoknak is. Ezért kell örömmel üdvözlőnünk a Szerencsi Helytörténeti Múzeumnak a budapesti XIII. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus alkalmából megjelentetett kiadványát, amely Fery Antalnak, mai kisgrafikáink egyik kiváló művelőjének kisgrafikai munkásságát (ex libriseit és alkalmi grafikáit) szedte csokorba évenkénti összeállításban, 1939-től, a MEGE részéről készített első fametszetű meghívójától az 1969-ben készített 607. számú Rembrandt-arc képes ex libriséig. Bár évszámbeli pontatlanság akad a kis művekben, hasznosságához nem fér kétség és folytatását - élő művészről lévén szó - a Kisgrafika Értesítőnek kellene időről-időre közzétennie.

AMERICAN SOCIETY OF BOOKPLATE-COLLECTORS AND DESIGNERS YEARBOOK 1965/1966. Washington 1969, University Press of Sewanee Tennessee 4°, 27 (3) l.

Az amerikai exlibrisgyűjtők és exlibrisművészek egyesületének irigylésreméltóan szép, bibliofil kiállításban és mindössze 100 számozott példányban megjelent évkönyve kiállításán túl tartalmilag is számot tarthat minden magyar exlibrisgyűjtő érdeklődésére. Nyugodtan nevezhetném magyar-számnak is! Rev. Emerico S. Molnar (tehát magyar szerző) "A few examples of ecclesiastical bookplates" című tanulmánya a legszebb egyházi vonatkozású exlibriseket mutatja be kilenc illusztráció kíséretében; ezt Enrico S. Molnar - egy általánosan egyáltalán nem ismert magyar exlibrisművész opus-listája követi, amely 41 lapot sorol fel az 1942 és 1968 közötti évekből. Az évkönyv második tanulmányának szerzője is magyar: Dr. Nicholas G. Lippóczy, aki "The master of a thousand opuses István Drahos (1895-1968)" című írásában Drahos István életét és exlibrisművészetét ismerteti, a művész fényképének és három exlibrisének kíséretében. A cikkből érdemes megjegyezni, hogy Drahos munkái a new-yorki Metropolitan Museum of Art-ban, a new-yorki New York Public Library-ban, a New-Jersey-i Montclair Museum of Art-ban és a washingtoni Library of Congress-ben is megtalálhatók. Az ugyancsak Lippóczy Miklós által összeállított Drahos opus-lista az 1937 és 1968 közötti évekből 135 + 737 munkát sorol fel, de az első korszakból a 125-128. számú lapok hiányoznak, a második korszak lapjainak felsorolásában pedig több lap datálása téves, a 209., a 291-300., a 358. számú, az 590-591. számú és a 638-640 számú lapok hiányoznak. Végleges listának tehát jelen sorok írójának Drahos-tanulmányához csatolt lista tekinthető. Ami a könyv művészi megformálását (papírszedés, illusztrációk stb.) illeti, hiábavaló vágyakozással állapíthatjuk meg hogy ilyen kiállítású könyv kiadása részünkről csak vágyálomnak tekinthető!

AR, L. J.: DROBNÁ GRAFIKA. (Katalóg.) Praha (1969), Klub Skolstvi
tury. 8°, 8 l., 1 mell.

aw Kaspar, a legjobb cseh grafikusokat tömörítő Hollar-Klub tagja az
i Grafikai Főiskolán végezte tanulmányait. Jan Konecny tanítványaként.
grafikusművész a szintetikus kubizmuson keresztül jutott el a szürrealiz-
. Minden grafikai technikát mesteri fokon művel, mégis színes litográfiá-
legeredetibb. Prágai kiállításának katalógusa 99 lapot sorol fel, ame-
lő 69 az exlibris, 10 az újévi lap, a többi pedig szabad grafika. A
alista stílus exlibrisei közül az exotikus témájú lapok egészen magas
zi színvonalat képviselnek s témájuknál fogva is újszerűnek hatnak. Mű-
te Josef Liesler művészetével rokon, anélkül, hogy kölcsönhatásokról be-
térnénk. A katalógus mellékleteként szereplő sokszínű, kitért szárnyu lep-
orázoló lap látszólagos tarkaságában magasfoku szinharmonia-igény, rajzi
galmazásában a valóságon túlmutató belső benyomások jelentkeznek. E
s lap a kiállítás látogatói részére nagyszerű ajándéknak bizonyult.

Frantisek Dvorak bevezetése rövidege ellenére is kitűnő portrét rajzol
onszenves cseh grafikusról.

YAR KISGRAFIKA ÉS EXLIBRIS KIÁLLITÁS PÉCSÉTT 1970. MÁJUS. (Ka-
s.) Pécs 1970, Kisgrafika Barátok Köre. 8°, 8 l.

grafika Barátok Köre pécsi csoportja városuk felszabadulási Unnep-szo-
t ex libris kiállítás megrendezésével tették gazdagabbá, amelyhez ismét
atott katalógust is adtak. Amennyire helyes, hogy elsősorban a pécsi mű-
k tevékenységét állították a kiállítás középpontjába (Bérces Gábor, Ge-
Ernő, Hodonyi Magdolna, Hoós Elvira, Korda Béla, Kós Lajos, Lantos
c, Martyn Ferenc, Simon Béla, Takács Dezső) s így Pécsétt érvényét
ette a "nemo propheta in patria sua" keserű igazsága, annyira nem he-
hetjük a nem pécsi művészek kiválasztásának esetlegességét. Diskay Len-
Fery Antalt, Horváth Istvánt, Kertes-Kollmann Jenőt, Kőhegyi Gyulát,
hárt Józsefet, Nagy Árpád Dánielt, Rákóczy Ferencet, Sterbenz Károlyt
láljuk ugyan, de hol maradtak az élők közül Bordás Ferenc, Kass János,
i László, Nagy Arisztid, Stettner Béla, Varga Mátyás, Vertel József stb?
állításai anyag teljesebbé tétele érdekében a budapesti gyűjtők pécsi tár-
szívesen kisegítették volna! Egy ilyen kiállítás teljes nem lehet ugyan
de vezető művészek mellőzése a látogatóban helytelen kép kialakítását
valóságnak meg nem felelő értékrend képzeletét segítheti elő.

Meg kell azonban mondanunk azt is, hogy észrevételeink ellenére a
kiállítás létrehozását örömmel könyveljük el s arra kérjük pécsi gyűjtő-
nkat, hogy lelkesedésüket őrizzék meg a jövőben is, a magyar ex libris-
a gazdagítása és a szűkebb patria vizuális kulturájának fejlesztése érde-

Várkonyi Károly ex libris művészeink idősebb évfjártához tartozik. Hosszu pályájánálatt mindig hű maradt önmagához és sosem vállalkozott arra, ha a "modern törekvések" subája alatt művészetté avassa a kőklerkedést; rajzolt metszeni is megtanult és mindig becsületes munka került ki a keze alól. Ezt tanuskodik ez a mappa is, amely két lapot kivéve csupa 1971-ben készült alkotást tartalmaz. Ha a realizmust konzervatívnak tartjuk, akkor Várkonyi Károly konzervatív művész, de ha a modernséget nem csak a stílus oldaláról közelítjük meg, hanem az alkotószándék egyéni megvalósításában keressük, akkor modern. Humoros, ha kell (Héthy E. Lajos könyve), ha kell, multat idéző komoly (Ex libris Platkó Norbert); ember- és természetközelsége megindító. gyűjtemény egyetlen rézkarcos lapja (Berényi vihar) azt a gondolatot juttatja az eszünkbe, hogy Várkonyi Károlynak többet kellene rézkarcban is dolgoznia.

ANDRUSKÓ KÁROLY: OLIMPIA. (21 linometszetű ex libris) Senta 1971, Műzeja i Arhiva "Dudás Gyula". 8°, (4) l., 21 t.

Az olimpiai sorok a bélyegművészetben már régen kivívták a helyüket és igen nagy népszerűségnek örvendenek, az ex librisben azonban - ahol egyébként a sport-téma is eléggé ritka - még nem találkoztunk vele. Andruskó Károly most, a müncheni olimpiász tiszteletére olyan, 21 lapból álló olimpiai ex libris-sorozatot metszett, amely 1896-tól (Athén) Münchenig (1972) minden olimpiászt megörökít, beleértve az első világháboru miatt elmaradt 1916-os és a második világháboru miatt elmaradt 1940-es és 1944-es olimpiászokat is. (Ezekben az években a fegyveresen szembenálló fél világsportolás helyett egymágyilkolásával foglalkozott, teljes antagonizmusaként az olimpiai eszmének - és minden humanizmusnak). Andruskó Károly az egyes olimpiászokhoz készített ex librisein a helyi témák (Athén: Panteon, Párizs: Eiffel-torony, London: Tower stb.), illetve a couleure locale (Tokio, Mexiko) kidomborításával igyekezett a témának keretet adni, pedig talán hatásosabb lett volna egy-egy sportág ábrázolása, háttérben a helyi jelleget képviselő közismert építménnyel. Nem mintha Andruskó Károly elgondolása is nem lenne jó; A baj csak az, hogy a képi megoldás nem mindig párosul gondos technikai megmunkálással (Helsinki München) s az elnagyolás nem mindig tisztes sommázás, hanem gyakran a gyors, kellőképpen ki nem érlelt munka eredménye. Az elmaradt olimpiászok emlékére készített lapjai azonban jók; a kiábrándító valóságot művészi eszközökkel mutatja be; átgondolt lapjai elgondolkoztatóak. A többi lap többé-kevésbé a felszinen marad; épületekkel az olimpiászok helyét igen, de az olimpiai gondolatot nem lehet - legalább is kiegészítő motívumok nélkül - érzékeltetni. A kis könyvet témaválasztása miatt feltétlenül dicséret illeti. Az ex librisek elé Erdélyi István írt rövid, de magvas bevezetést.

DÁS, FERENC: EKSZLIBRISZI I MALAJA GRAFIKA. Moszkva 1971, Moszkvii Klub Ekszlibrisztov - Izdatelsztvo Kinga. Kis 4°, 4 l., 10 t.

ás Ferenc egyre jobban elmélyül, mindinkább filozofikusabbá váló és kizési eszközökben állandóan gazdagodó grafikai művészetét a hazai közönek nem kell bemutatnunk; a Művészet Bordás-tanulmánya s az 1971-ben rendezett szegedi kiállítás válogatott anyaga Bordás grafikai művészetének népszerűségét jelenti. Népszerűsége külföldön is állandóan, egyre növekszik és nemcsak a sokasodó külföldi megrendelések tanúsítják, de az a tény is, hogy nincs külföldi ex libris-kiállítás, amelyeken lapjai ne szerepelnének és nincs külföldi ex libris folyóirat, amely ne foglalkozna vele. A külföldi elismerés gáláns jele az is, hogy a Moszkvovszkij Klub Ekszlibrisztov, a legnagyobb szovjetunióbeli ex libris egyesület a művész hatvanadik születésnapjára 10 ex librist és kisgrafikát tartalmazó mappát adott közre, amelyhez - a művész gyanánt - German Ratner írt elemző és értékelő művészportrét. Az 1965-1970 közötti évekből származó 10 kisgrafika Bordás Ferenc ezirányú munkásságának legjava alkotása, egy részüket a hazai gyűjtők is ismerik, de a Sz. Bulb, a gyűjtő részére készített, piacot ábrázoló lapja, a V. Koroljuk részére készített, kétszínnyomatu, sellőt ábrázoló ex librise s a German Ratner részére készített, Budapest sűrített látképét tartalmazó alkotása nálunk kevésbé ismertek s a válogatott lapok közül is kiemelkednek. A mappa szovjetunióbeli kiállítására nemcsak zászlómeghajtás a hatvan éves művész előtt, de ugyanakkor a magyar kisgrafika megbecsülésének a jele is.

TAKÁCS DEZSŐ: PÉCSI ISKOLÁK KÖNYVTÁRAINAK EX LIBRISEI. (Pécs, Szerző.) Ivrét, 30 t. mappában.

Takács Dezső a XIII. budapesti Nemzetközi Ex Libris Kongresszus Ernst Múzeumbeli megnyitóján elhangzott óhajnak tett eleget - követve az uttoró lenyomópéldát - amikor Pécs általános iskolai könyvtárai részére ex libriseket készíttetett. Ezeket a lapokat először a pécsi Minigalériában állította ki, ahol igen nagy sikert aratott; később a művész mappa formájában is kiadta.

Takács Dezső iskolai ex librisei linometszetek s az általános iskolák tanulóinak vizuális képességeihez igazodva reális megfogalmazásban, egyszerű formabulumokkal, a tájjelleg kihangsúlyozásával igyekeznek úgy az iskola sajátosságait kifejezni, mint a kisiskolások széépérzékét és a könyvhöz való kapcsolatát fejleszteni. A munkák közül a 39-es Dandár utcai Iskola és a Közöség-téri Iskola részére készített 1-1 ex librise a legsikerültebb, és ezt nemcsak összefogott kompozíciójuknak, de oldottabb metszőtechnikai megoldásaik miatt is köszönhetik. A művész túlzott leegyszerűsítő törekvése nem számolt azokkal, hogy a gyermek szívesen absztrahál (a gyermekrajzok igen jó példák mutatnak erre) s így a modernebb törekvések sem idegenek tőlük, ha a reális talajára épülnek; egy kis humor pedig - a szürke leckeórák monogóráinak bearanyozója - feltétlenül feldobta volna a lapokat. A kísérlet azonban igen is érdekes, érték s - és várjuk a folytatását.

A budapesti XIII. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus rendezvényeinek sorába a Országos Széchenyi Könyvtár is bekapcsolódott, régi magyar ex libriseket bemutató kiállításával. Bár a kiállítás csak mintegy egynolcadát tudta bemutatni a könyvtár gazdag anyagának, így is tanuságot tett arról, hogy a magyar ex libris a történelem viharai ellenére is nemcsak nyomon tudta követni az európai fejlődést, de voltak időszakok, amikor vele egyenrangut produkált.

A régi magyar ex librisek ilyen felvonultatásával az 1903. évi első hazai ex libris kiállítás óta nem találkozhatott a közönség. Azóta ugya gyűjtés, mint a kutatás nagyot haladt előre. A magyar ex libris történetét először átfogó tanulmány (Siklóssy László, 1913) a XVI. századból még csak két ex librist ismertet; e kiállítás a Telinkes és a Bártfai ex librisek mellett további három XVI. századi magyar ex librist tett közkincssé. A caronai premontrei rendű prépostság könyvtárának 1542 előtt készített, kézzel színezett fametszetű ex librise és Istvánffy Miklós alnádor két variánsban ismert rézmetszetű könyvjegye a legtöbb ex libris gyűjtőnek a meglepetés erejével hatott. S ha megemlítjük azt is, hogy Werbőczy István országbírónak nürnbergi látogatása alkalmából Dürer műhelye már 1521-ben készített ex librist, nem kis meglepedétséggel állapíthatjuk meg, hogy Németország után Magyarország másodikkal dicsekedhetett ex librissele.

A kiállítás a XVI. századból 5, a XVII. századból 7, a XVIII. századból 46, a XIX. századból pedig 55 ex librist mutatott be: fa és rézmetszeteket, tipográfiai lapokat, litográfiákat stb. A XVII. század végéig (akár csak Európa legtöbb országában) a heraldikus téma az uralkodó s ezt csak lassan váltják fel az allegorikus, szimbolikus kompozíciók, hogy azután a XIX. század végén a szecesszió tulzsufolt, fantáziagazdag kompozíciói vegyék át a vezető szerepet.

A katalógus, melynek összeállítása Dr. Nyireő Istvánnak, Dr. Arady Kálmán mellett a régi magyar ex librisek legjobb szakértőjének a munkája, nemcsak a kiállításnak állít maradandó emléket, de hasznos kézikönyvül szolgálhat mindaddig, amíg a régi magyar ex librisek teljes corpora el nem készül, a régi magyar ex libris gyűjtőinek, bel- és külföldön egyaránt. A tartalmás, kétnyelvű bevezetés, a mintaszerű lepleírások, a jól összeválogatott illusztrációs anyag, valamint a kötet külön mellékletét képező Fery Antal - ex libris (a könyvtáralapító Széchenyi Ferenc címeres ex librisének újrametszése) mind-mind hozzájárul a katalógus sikeréhez, amely azonban a páratlanul gazdag anyag s az új kutatások eredményeinek közlése miatt sokszorosított előállítás helyett nyomtatott kivitelezést érdemelt volna!

Gaiambos F.

R É S U M É

Dans son article intitulé "Avis schysmatiques sur l'ex libris de cliché" l'auteur de la revue FERENC GALAMBOS expose son opinion sur la valeur artistique des ex libris en question. (P.1.) Tandis que la xylographie, eau-forte, etc. avec le nom collectif: graphique noble" -exige l'activité personnelle du créateur, en créant l'ex libris de cliché l'artiste fait seulement le dessin dont la réimpression se déroule entre les circonstances de l'imprimerie. Les exemplaires tirés de la graphique noble sont limités, mais les productions de l'imprimerie sont innombrables. Plusieurs collectionneurs figurent dans les listes d'échange et on peut remarquer: "Je ne collectionne pas des clichés." Selon l'opinion de l'auteur c'est un avis assez discutable. Comme chaque oeuvre d'art, aussi l'ex libris possède deux valeurs: la valeur esthétique et technique, dont la valeur esthétique est la plus importante. Une eau-forte de mauvaise composition ne sera pas une oeuvre d'art par sa technique. Si on accepte le principe "Je n'accepte pas des clichés", on doit exclure de sa collection toute la création d'ex libris hongrois du début du XXème siècle, y compris les oeuvres de Jenő Haranghy, Marcell Vértés, István Herman, etc., à l'étranger l'autrichien Ade, l'espagnol Tirado et le français Cocteau. - L'auteur de l'article est prêt à discuter et à défendre son avis sur cette question.

Sur la page 4-7 FERENC GALAMBOS fait connaître l'activité artistique de Ferenc DINNYÉS (1886-1958) qui a vécu de 1910 jusqu'à sa mort à Szeged, où il a créé une oeuvre picturale considérable. Une grande collection de ses créations fut présentée en 1968 par la Galerie Nationale Hongroise à Budapest et à Szeged. Tandis que sur ses tableaux furent représentés les paysages de son pays natal, Szeged, il a aimé, ses oeuvres graphiques figurent des hommes et des animaux. Il est peu connu aussi à Szeged que Dinnyés s'occupait aussi de la création de l'ex libris. Ses meilleures oeuvres furent exposées à la première fois dans le Musée Municipal de Szeged à l'occasion de l'exposition internationale d'ex libris en 1934. Dans son oeuvre il a mêlé les éléments de la Sécession avec des formes géométriques. Sur son ex libris créé au collectionneur Lustig apparaissent les éléments de l'op art, de même qu'il a beaucoup apprécié avant Vaserely.

Sur la page 8 on peut lire les nouvelles du Congrès de Bled.

À présent on mentionne très peu le nom d'Elek FALUS, dont l'activité artistique est mentionnée par G. F. (P.9-11.) Il est né en 1884 à Orosháza. Il faisait ses études d'artiste à Budapest et à Nagybánya, puis à Munich et à Berlin. A Londres il fut enthousiasmé par l'art des livres, c'est pourquoi son activité graphique se borne à la conception des livres. Sa première exposition fut organisée en 1904 dans sa ville natale et il fut un des fondateurs de la Colonie des Artistes à Kecskemét, dont l'atelier d'arts décoratifs fut dirigé entre 1912 et 1918 personnellement par Falus. Jusqu'à sa mort en 1950 il était un artiste très actif. Il a créé des peintures, ébauches de

gobelin, céramiques, affiches. Ces décors ont été créés pour le Théâtre Gai de Budapest. Comme architecte d'intérieur il était un artiste favori de la grande bourgeoisie. Son vrai terrain d'activité était la graphique des livres. Il a créé un style digne aux tendances modernes de son époque. Il était lié de la grande revue littéraire de l'époque "Nyugat" (Ouest) dont les publications il a illustré. Ses créations d'ex libris sont peu nombreuses. L'ex libris reproduit sur la page 9 est un exemplaire typique de son activité.

Le nom de MALGORZATA KOROLKO était peu connu en Hongrie avant le XIIIème Congrès. A cette occasion il a figuré sur notre exposition et il a gagné un prix particulier du jury. Son activité est richement commenté sur les pages 13-15. Il a figuré sur des expositions personnelles presque innombrables. Sa cartelle, éditée en 1972, contient ses ex libris créés aux collectionneurs hongrois.

C'est dr IMRE SOÓS qui publie un compte-rendu sur l'exposition de BÉLA STETTNER, organisée à Budapest, en mai-juin 1973. (P.16-19.). L'exposition a présenté 91 eaux-fortes et monotypies de l'artiste des années 1965-1973. Il a exposé aussi 42 ex libris de linoleum. Le catalogue de présentation de bon goût fut préfacé par Madame B. SUPKA. Avec cette exposition l'artiste illustre agé de 45 ans a atteint l'épanouissement de son art très sympathique. Les planches multicolores de grand format sont des créations remarquables de l'art graphique contemporaine.

Dans la rubrique "Forum des Collectionneurs" (P.20.) on peut lire les mémoires du docteur István CSÁNYI, dont la collection contient 35.000 planches. Suivant l'opinion de l'auteur, la collection des ex libris n'appartient pas à la notion: "hobby".

L'autre collectionneur qui répond à la question "Comment devenais-je collectionneur?" est Lajos PALÁSTHY (P.23.) Il a commencé son activité en 1959 faisant connaissance de Zsigmond SÓS et du feu Zoltán KAVECZKY. A présent il change 27 planches portant son nom.

Sur les pages 26-27 on lit des "Nouvelles de Debrecen", où on énumère l'activité du nouveau Cercle des Collectionneurs de l'Ex Libris. La plus importante manifestation des collectionneurs de la ville était leur exposition "Fleurs sur les ex libris". Les planches exposées appartient à la collection célèbre du docteur Andor SEMSEY. En mémoire de cette exposition le Cercle publia une cartelle contenant 12 xylographies et dessins.

Parmi les nouvelles (P.28-36.) on lit sur l'exposition de petite graphique organisée à Cegléd dans le cadre des événements culturels "Automne de Cegléd 73". On y trouve encore des autres nouvelles sur notre vie d'ex libris.

Les publications recensées par FERENC GALAMBOS se trouvent sur les pages 37-46.

Megjelent 500 példányban, 4 (A/5) iv terjedelemben
730551 DATORG Nyomda - Felelős vezető: Harkai József

E.							
	186	187	188	189	190	191	192
VE						v.n.l.	
	194	195	196	197	198	199	200
	202	203	204	205	206	207	208
	210						

IV. tábla 185. Tompos Ernő - 186.- 187. n. Török János -
188. Troján Marian József - 189. Udvardy Géza - 190.-
191. Várkonyi Károly - 192. Veér-Wenczel Márton - 193.-194. Vadász Endre
- 195. Varga Lea - 196.-197. Varga Mátyás - 198. Varga Mátyás - 199.-
201. Varga Nándor Lajos - 202.-203. Vecsey Zoltán - 204. Vecserka Zsolt
- 205. Végh Gusztáv - 206. Vertel Andrea - 207. Vertel Beatrix - 208. Ver-
tel József - 209. Vesztróczy Manó - 210. Vince Lajos

Összeállította: Semsey Andor

Ezuton kérjük művész- és gyűjtőtársainkat, hogy az itt közölt művész-szig-
6 táblázatunkat, amely 1969-ben készült, kiegészíteni, illetve teljesebbé tenni
egítsenek. Ezért a fenti listán nem található művészek betűjegyeit Dr. Semsey
Andornak küldjék el, hogy azt a közeljövőben leközölhessük. (Dr. Semsey Andor-
122 Budapest, Magyar Jakabinusok tere 4/b) Többszöri felhívásunk ellenére sem
minden gyűjtőnk iratkozott fel új cserelistánkra, amelyet a következő számunk-
ban közlünk.

**NEVES GRAFIKUSMŰVÉSZEINK
SZÁMOZOTT RÉZKARCAI
RÉSZLETRE IS MEGVÁSÁROLHATÓK A
KÉPCSARNOK BEMUTATÓTERMEIBEN**

BUDAPESTEN

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
V., Váci utca 25.

MEDNYÁNSZKY TEREM
V., Tan.

CSONTVÁRY TEREM
V., Vörösmarty tér 1.

PAÁL LÁSZLÓ TEREM
VIII., Rákóczi út 67/b.

DERKOVITS TEREM
VI., Lenin körút 63.

PÓR BERTALAN TEREM
VIII., József körút 70.

VIDÉKEN

BÉKÉSCSABA
Tanácsköztársaság u. 10.

NYÍREGYHÁZA
Dózsa György u. 3.

DEBRECEN
Vöröshadsereg u. 31.

PÉCS
Kossuth Lajos u. 24.

EGER
Széchenyi út 13.

SALGÓTARJÁN
Tanácsköztársaság tér 19.

GYŐR
Bajcsy Zsilinszky út 36.

SZEGED
Kárász utca 17.

MISKOLC
Széchenyi út 21—23.

SZOLNOK
Kossuth Lajos u. 6—8.

KAPOSVÁR
Ady Endre u. 10.

SZOMBATHELY
Bajcsy Zsilinszky u. 27.

NAGYKANIZSA
Deák tér 3.

VESZPRÉM
Szabadság tér 10.

ZALAEGERSZEG Kossuth Lajos u. 16.